

ΤΕΧΝΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Φτωχοί και Πλούσιοι, τὸ καλυβάκι
 Τὰ Καρναβάλια τοῦ Ερωτα (δρᾶμα)
 Ρομαντικὸ Ἡλιοβασίλευμα Ch. Bandelaire
 Παλιὰς Ἀμαρτίες
 Ἡ Ἑλληνίδα Γυναίκα τοῦ Λαοῦ
 Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μ. Κουντοροῦ
 Χιουμοριστικὸ διήγημα
 Σονέττο
 Κριτικὲς Μελέτες **Henri Albert** (μετάφρ.)

Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

Ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΠΑΤΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΜΑΡΘΑΛΚΑΣ

ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ

Μ. ΚΑΜ.

Β. Ε. Π.

*Αντιώτης Α. Αρμενιάδης
 Αύγουστος 1920*

ΣΜΥΡΝΗ

20

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΩΣΙΣ
ΑΛΓΕΡΙΟΥ ΤΥΝΙΔΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 125,000,000 ΦΡΑΓΚΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

CREDIT FONCIER D'ALGERIE & TUNIS

CAPITAL : 125,000,000 DE FR.

SUCCESSALE DE SMYRNE

EXECUTE : TOUTE OPERATION DE BANQUE

ΤΡΑΠΕΖΑ ΡΩΜΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΛΟΣΧΕΡΩΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ 150.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΡΩΜΗ

Εκτεταμένον δίκτυον Καταστημάτων καὶ Ὑποκαταστημάτων καθ' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν, Ἰταλικὰς ἀποικίας Βορείου Ἀφρικῆς, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Αἴγυπτον, Ελβετίαν, Μάλταν, Κων)πολιν, Μικρὰν Ἀσίαν, Συρίαν καὶ Παλαιστίνην.

Ἀντιπρόσωποι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΣΜΥΡΝΗΣ ἐκτελεῖ παντὸς εἶδους Τραπεζιτικὰς ἐργασίας. Δέχεται καταθέσεις ἀποδοτίας εἰς ὄψιν καὶ ἐπὶ προειδοποίησει, καταθέσεις τίτλων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, ἐκδίδει πιστωτικὰς ἐπιστολάς καθ' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸ ἔξωτερικόν, ἀνοίγει πιστώσεις ἀπλὰς καὶ ἐναντι φορτωτικῶν. Ἐκτελεῖ ἀγροπωλήσεις Συναλλάγματος, νομισμάτων, τραπεζογραμμάτων καὶ χρεωγράφων. Κορηγεῖ δάνεια ἐπὶ Ἐμπορευμάτων, χρεωγράφων, ἐκδίδει ἐπιταγὰς, ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐπιτολάς κτλ. κτλ.

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΓΚΙΓΙΩΜ

27 ΔΙΟΔΟΣ ΣΠΟΝΤΙ 27

Βιοκτησία Διεύθυνση
Κ. ΔΑΒΕΡΩΝΗΣ — Γ. ΡΟΥΜΗΣ

ΤΕΧΝΗ

Διευθυντής στη σύνταξη
ΓΕΩΡΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ
Γραφεία
Αγγλική Σκάλια 20

⊗ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ⊗

ΟΙ ΦΤΩΧΟΙ ΚΙ' ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ

Σὲ σκοτεινὸ κι' ἀπόμερο δρομάκι ἀπορριγμένο,
εἶναι τὸ φτωχογύφτικο τοῦ σιδεραῖ ἀνοιγμένο.
Σὺ ποῦ διαβαίνεις ἀπὸ κεῖ, γιῶμα, πρωῖ γιὰ βράδυ,
θὰ δῆς ἀπὸ τὴν πόρτα του μὲς τὸ πυκνὸ σκοτάδι,
ν' ἀνάφτη πάντα μιὰ φωτιά καὶ σπίθες νὰ σκορπίζη,
σ' ἓνα ἰδρωμένο πρόσωπο καὶ μαῦρο ποῦ φωτίζει.
Θὰ δῆς καὶ πλάϊ τὸ σίδερο τὸ κόκκινο στ' ἀμμόνι,
ποῦ ἀδιάκοπα τὸ κοπανᾷ, τὸ πλάθει καὶ τὸ λιώνει,
κείνη ἢ ἀσήκωτη βαρυνά, ποῦ πέφτει ἀπελπισμένα,
ἀπὸ δυὸ χέρια ποῦ λιγοῦν, δυὸ πόδια κουρασμένα,
κι' ἀπὼνα στῆθος ποῦ γυμνὸ πάντ' ἀπὸ πάνω γέρνει,
κι' ἀτέλειωτο ἓνα γκάχ! καὶ γκούχ! σὰν στέναγμα ξεδέρνει.
Ποῖος ξέρει πόσα χρόνια ἐκεῖ ὁ σιδεραῖ σκυμένος,
νὰ κοπανᾷ τὴ φτώχεια του, μαῦρος σὰν κολασμένος,
ἐνῶ στὶς λάσπες τοῦ αὐλακιοῦ ἀπ' ὄξω, βρωμισμένα,
κλαῖνε τὰ τρία του παιδιά, χλωμά, κουρελιασμένα.

Κι' ὅμως εἶν' ἀνοιξὴς χαρά! κι' ὁ ἥλιος πιά γεφυμένος,
ροδίζει γύρω τὰ βουνά, καὶ πέφτει χρυσομένος
πέρα σὲ μιὰ μαρμαρίνη κισσοπλεγμένη βίλλα,
ποῦ χάνεται μὲς τῶν πυκνῶν τῶν πεύκων τὴ μαυρίλα.
Κάτω ἀπ' αὐτή, στὸν κῆπο τῆς τὸ λουλουδοσπαρμένο,
μὲς τὰ χαλίκια τὰ λευκά—κοπάδι ξενοιασμένο!—
πέντε ἀγγελούδια παχουλά, ρόδινα, ἀσπροντυμένα,
τρέχουν, φωνάζουν, παίζουνε, γελοῦν εὐτυχισμένα,
κι' ἀπ' τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα ξεχύνεται ἀπὸ πάνω,
τῆς μάνας ἢ γλυκειὰ φωνή, ποῦ τραγουδεῖ στὸ πιάνο!

ΤΟ ΚΑΛΥΒΑΚΙ

Πυκνὸ σκοτάδι ἀπλώθηκε στὸ δάσος καὶ μουγκρίζει,
ἀγριεμένος ὁ βορριάς μὲς τὰ γυμνὰ κλαδιά.
Τὸ καλυβάκι ἀπόμακρα μὲ τῶνα φῶς, ξασπρίζει
σὰν τάφος σὲ μιὰ κόλασην ἀτέλειωτη, βαθειά.

Κ' ἡ μάνα μέσα ἐκεῖ βουβὴν ἀπελπισιά ἔχει τώρα.
Τὸ σκότωσαν τὸν ἄντρα τῆς στὸν πόλεμο, κι' ἄλλοί
ἔρην στὸν κόσμον, νοιώθει πιά πῶς ἦρθε ἡ κακιὰ ὥρα,
τὰ τρία τὰ παιδάκια τῆς δὲν ἔχουνε ψυμῖ.

Μὲς τὴ γωνιά ποῦ ζάρωσαν δὲν κλαῖν πιά τὰ καῦμένα.
Υγρὰ τὰ μάτια κλείσανε ὅλη τὴ μέρα ἐκεῖ.
Τὰ πόδια, τὰ χεράκια τους, εἶναι μελανιασμένα,
κι' ἀπ' τὰ χλωμὰ χειλάκια τους λές κ' ἔφυγε ἡ πνοή.

Βαρνοκοιμοῦνται; πέθαναν; ἡ μάνα δὲν τολμάει
νὰ πάη κοντὰ τους γιὰ νὰ δῆ... τὰ βλέπει ἀπ' τὴ γωνιά,
καὶ γιὰ νὰ μὴν τῆς φύγει ὁ νοῦς τὴν κεφαλὴ κρατάει,
καὶ μὲ τρομάρα ἀντιάζεται τὸ θοῖνο τοῦ βορριά!

ΓΕΩΡΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ

«Ανερευνώντας τῶν ἐκλεχτῶν μας τὴν ψυχὴ, ἀπλώνουμε στὸ φῶς καὶ τὴ δική μας. Αναζητώντας τὸ Θᾶμα στοὺς μεγάλους, ὀρολογούμε τίς ἀγάπες καὶ τὰ ἰδανικά ποὺ κυνηγᾶμε».

Λίγα λόγια, ξάστερα, ποὺ ἀποτελοῦνε τὸν πρόλογο τῆς πολύτιμης φυλλαδούλας τοῦ κ. Κουντουρά, ποὺ μᾶς ἤρθε ἀπὸ τὴ μυρωμένη Χιό, — καὶ ποὺ κατορθώνουσε ὅτι δὲν κατορθώνει πολλές φορές, ὀλάκαιρη βαθιονόητη ἐργασία. Γιατὶ δὲν ἀρκεῖ νᾶχης μέσα σου κάτι· πρέπει καὶ νὰ τὸ πῆς αὐτὸ τὸ κάτι, ἔτσι, ποὺ ὅταν σ' ἀκοῦνε ἢ σὲ διαβάζουσε, νὰ μὴ χάσκουσε ὀμπρὸς σου καὶ ρωτιοῦνται τί θές νὰ πῆς.

Ὅτι λέμε γιὰ τὸ συναρπαστικὸ πρόλογόκα, ταιριάζει καὶ γιὰ τὴ φυλλαδούλα ὀλάκαιρη ποὺ στὶς λιγοστὲς σελίδες τῆς κλειεῖ τὴ μαγικὴ κουβέντα ἑνὸς ἀληθινοῦ Μιτυληνιοῦ διανοομένου, γιὰ τὸ Γρυπάρη, στοὺς φωτισμένους συντοπίτες του, ποὺ τελευταῖα τώρα μᾶς δίνουνε τόσα σημάδια σπαρταριστῆς ζωῆς καὶ φωτεινῆς ἀντίληψης τῶν νέων, πολύμορφων καὶ ἀληθινῶν ἰδανικῶν τῆς φυλῆς.

* *

Ὁ Κουντουράς, ὅτε τὸν Πολυλᾶ βάλθηκε νὰ μᾶς παίξῃ, ὅτε τὸ Ροῖδη, ὅτε τὸν Καλόσγουρο, ὅτε τὸν Παλαμᾶ, στὰ κριτικά καὶ καλολογικά ζητήματα δίχως φουσκωμένους πρόλογους καὶ ἄδεια κείμενα, ποὺ δυστυχῶς παραφορτώθηκε τὸ ρωμαίικο, — ἕνα κάτι περισσότερο ἡμεῖς οἱ ἀπλοῖκοι ἀνατολίτες — ζητάει νὰ τραβήξῃ «μὴ σοβαρὴ καὶ ἱερὴ προσοχὴ καὶ μὴ τιμὴ εὐγνώμονη γιὰ κάτι ποὺ μᾶς χάρισε, δῶρο τίμιο, ἀξόδευτο καὶ παντοτεινὸ», ὁ ποιητὴς του, — δοκιμάζει ν' ἀναζητήσῃ τὴν περίλαμπρη γρυπάρεια μορφῆ, — «προσπαθεῖ νὰ ὀραματισθῇ τὴν ποιητικὴ προσωπικότητα τοῦ τεχνίτη — ποὺ συνέλαβε καὶ ἀποκρυστάλλωσε σὲ συλληπτὰ ὀράματα τίς ἀσύλληπτες καὶ φευγαλέες εἰκόνες τῆς ἀσύλληπτης ψυχῆς — ὡς ἀναδίνεται καὶ σχηματίζεται ἀπὸ τὰ τραγούδια του». Καταπιάνεται τὸ δύσκολο, καὶ χαίρεται, ὅπως λέει, γιατί ἐλπίζει πῶς ἡ προσπάθειά του, καὶ ἀκόμη ἂν ἀποτύχῃ θὰ τοῦ μείνη εὐγενική...

* *

Δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε ἂν ἡ προσπάθειά του πτύχε ἢ ἀπότυχε, ἕνα μονάχα μπορούμε ἀδίσταχτα νὰ ποῦμε, πῶς «μὲ τὴν ἀγάπη του, τὴν ἀγάπη ποῦ, κινούμενη ἀπὸ λαμπρὴν ἀφορμὴν, ἀπλώνεται σὲ ὀρίζοντες φανταστικούς, ἀνυψώνει τρανοὺς βωμοὺς καὶ πέφτει ἔνθεη στὰ γόνατα γιὰ νὰ τοὺς προσκυνήσῃ», μεθᾶ καὶ ὁ ἀναγνώστης του μαζί μ' αὐτόν, καὶ «δρoσιζέται ἀπὸ τὴν εὐωδία τῆς ψυχῆς τοῦ τεχνίτη, — τῆς ψυχῆς ποῦ

ξεχνιέται σὺν ἤχος ἀπομακρυσμένης καὶ ἀόρατης μουσικῆς, καὶ ἀπλώνεται σὺν τὸ θᾶμα τοῦ ἑναστρου οὐρανοῦ, ποὺ ἔχει κρυμμένες, σὲ ἀφανῆ μυστήρια, τίς πρῶτες ἀρχές καὶ τίς αἰτίες του».

Δὲν εἶναι, βέβαια, ἡ ὀμιλία καὶ τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Κουντουρά, ἡ τελευταία λέξη γιὰ τὸ Γρυπάρη γι' αὐτόνε, καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους λιγοστοὺς διαλεχτοὺς ποιητὲς μας, θὰ γραφοῦν ἀκόμη πολλὰ, ὡς ὅτου μποῦνε στὸ κἀντρο ποὺ τοὺς πρέπει.

Μὰ τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Κουντουρά, παίρνει μὴ ἀξιοζήλευτη θεσοῦλα πλάγι στὸ ἀκριβὸ «σφιχτὸ μπουκέτο» τοῦ Γρυπάρη, σὺν ἑνα γλυκὸ ἀκομπανιαμέντο τῆς «δέκατης μούσας» τοῦ Μπραβιέ, — σὺν ἀποκρυστάλλωμα τῆς μεθυστικῆς γοητείας ποὺ ἐξάσκησε στὴ νέα φιλολογικὴ γενιά μας, τὸ σκρπρισμέιο ὡς τὰ χτέες ποιητικὸ ἔργον τοῦ Γρυπάρη.

Κι' ἀλήθεια, πόσο ὠραία, πόσο ἀληθινά, μᾶς ζωγραφίζει ὁ Κουντουράς, αὐτὴ τὴ μοναδικὴ γιὰ τὰ γράμματα μας ἐποχὴ, αὐτὴ τὴ λατρεία τῶν νέων ποιητῶν μας, ποὺ ποιὸς ἀπὸ μᾶς τοὺς νεώτερους, δὲν τὴν αἰστάνθηκε βαθεῖά του, σὺν κάτι θεῖο, σὺν μὴν ὠραία φιλ. θρησκεία:

— «Πέντε ἢ δέκα ποιήματα τοῦ καθενὸς κυκλοφοροῦσαν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, καὶ ἀπὸ τετράδιο σὲ τετράδιο, νέο εἶδος ἐντεχνα δημοτικὰ τραγούδια σὲ στόματα μορφωμένων, καὶ διατηροῦσαν τὴ φήμη τῶν ποιητῶν αὐτῶν θρυλικὴ καὶ κάπως μυστηριώδισσα».

σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ θόρυβο καὶ τὸ καταλάγιασμα, τὰ οὐρλιάσματα καὶ τὴν ἤττα τῶν παλιῶν καὶ τῶν συντηρητικῶν, — καὶ τὴ γαλήνια καὶ ἀπόκοσμη ἀφοσίωσή τοῦ ποιητῆ στὸ ἰδανικὸ του: «πέφτανε σὰ μαστίγωμα, στὸν ὄχλο τῶν σπουδαίων ποὺ ἀρέσκεται ἀκόμη νὰ νανουρίζεται μὲ τὸ συνηθισμένο καὶ εὐκολο καὶ τὸ πνευματικὰ καὶ τεχνικὰ χιδαῖο. Ἀκούει τίς νερούλες ἠθικολογίας τῶν γερόντων, καὶ μένει σιωπηλὸς καὶ κρυφὸς περιφρονητῆς τους, βλέπει τὸν ἐνθουσιασμό τῶν νεωτέρων, καὶ πάλι μένει σιωπηλὸς καὶ μετρημένος πανηγυριστῆς τῆς δόξας του».

* *

Ἀπὸ τὰ πολλὰ ὀμορφα κομμάτια τῆς ὀμιλίας τοῦ κ. Κουντουρά, σηματοδούμε ξεχωριστὰ ἐκεῖνα ποὺ κάμνει κάποιες παρομοιώσεις τοῦ Γρυπάρη μὲ ἄλλους κάποιους μεγάλους καὶ τρανοὺς.

Ἐκεῖ ἔφαρνα, ποὺ μᾶς μιλά γιὰ τὸν ἤχο καὶ τὴ λέξη καὶ μᾶς λέει τὸ Γρυπάρη, «παθητικὸ μαθητὴ τοῦ τραγικοῦ καὶ βροντεροῦ Αἰσχύλου», — ποὺ τὸν μετέφρασε κιόλας — «ὀμόφυγὸ του καὶ πιστὸ λάτρη του»: «Κάτι σὺν τῇ φράσῃ τοῦ Αἰσχύλου καὶ σὺν τοῦ Βάγνερ τῆ μουσικῆ, κάτι σὺν τῇ βροντῇ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σὺν τὸ βουητὸ τῆς θᾶ-

CHARLES BAUDELAIRE

ΡΟΜΑΝΤΙΚΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΜΑ

Τί ὄμορφος ποῦν' ὀλόδροσος σάν βγαίνει ὁ Ἥλιος στή φύση,
καὶ ροδοσκάνει, ρίχνοντας τὸ καλημέρισμά του!

— Καλότυχος ὅποιος μπορεῖ καὶ τὸ βασίλεμμά του
πιὸ ὀλόδοξο κι' ἀπ' ὄνειρο, νὰ ἐρωτοχαιρετίση!

Θυμοῦμαι . . . ὄλα, λούλουδα, πηγές, σπαρτά, τὰ εἶδα
σάν μιὰ καρδιά στὸ βλέμμα του ν' ἀπολιγοθυμᾶνε

— Ἀς τρέξομε στ' ἀκρούρανα, ἐμπρός, γιατί ἀργά 'ναι
ν' ἀρπάξομε τουλάχιστον καμμιὰ γυρτή του ἄχτιδα.

Τοῦ κάκου ὅμως τὸν κνηγῶ . . . νά, ὁ Θεὸς μισεῖει!
κι' ἀρχίζει ἡ ἀκατανίκητη Νυχτιά, νὰ βασιλεύη,
μαύρη κ' ὕγρη, μὲ ρίγη ἐκεῖ καὶ τρόμους στὰ φαράγγια

Τοῦ τάφου, τὰ σκοτάδια τῆς, τὴ μυρωδιὰ σκορποῦνε,
καὶ τὰ δειλὰ τὰ πόδια μου στὰ βάλτα ἐδῶ πατοῦνε,
βατράχια ποῦ ἄξαφνα πηδοῦν καὶ κρῦα γυμνοσαλιάγγια.

(Μετάφρ.) ΓΕΩΡΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

λατσας. Οἱ λέξεις του κατακυλοῦν βροντολαλοῦ-
σες, σάν τὸν κεραυνό, κι' ἀφίουν ἐν' ἀχολόγημα
γιὰ ὥρες πολλές μέσα μας, σάν τοὺς ἀντίλαλους
τῆς βροντῆς στοὺς μακρυνούς ἐρίζοντες. Εἶναι ἡ
μουσικὴ ποῦ ὁ ἦχος τῆς σοφᾶ ἀκολουθώντας τὸ
νόημα, ξυπνᾷ καὶ μεστώνει, βακχεύει καὶ ἐκνευρί-
ζει, σαρκάζει κ' ἐξορκίζει. Γιατὶ ὁ Γρυπάρης δὲν
εἶναι σάν τὸν Πορφύρα ὁ βιολιστῆς ποῦ λιγώνει,
ἀλλὰ ὁ σαλπικτῆς ποῦ ἀνδρίζει ἴτις ψυχές, δὲν
εἶναι τὸ ρυάκι, ποῦ κάτω ἀπὸ τὰ χλωρόφυλλα κε-
λαρίζει, ἀλλὰ ὁ καταράχτης ποῦ βοᾷ καὶ τσακί-
ζεται σὲ ἀφροὺς ὀργισμένους.—Ο θόρυβος τῶν λέ-
ξεων καὶ τῶν φράσεων δείχνει τὸ κόχλασμα μιᾶς
ψυχῆς κλεισμένης στὰ στενά ὄρια τῆς ἀνημπορίας
καὶ τοῦ κορμιοῦ, κι' ἀνίκητης ὕλικά ν' ἀπολάψη
ὅ,τι δούλεται μέσα τῆς.

* *

Σημαδεύουμε ἀκόμη τὸ κεφάλαιο ποῦ μιλά γιὰ
τὰ «Ελεγεῖα», γιὰ τὸν «Κισσό», τὸν «Απόβροχο»
καὶ τὶς «Εοσιάδες». «Εἶναι οἱ μουσικὲς τραγωδί-
ες τοῦ Γρυπάρη, τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ὑπερχειλι-
σμοῦ τοῦ πόνου, καὶ διαμάντια τῆς σοφῆς τε-
χνοτροπίας του. Εἶναι ἀτίμητα κληροδοτήματα
συμβολικῆς τέχνης σιτὴν Ἑλλην. ποίηση καὶ τὸ
κύκνειο ἄσμα τοῦ ποιητῆ ποῦ ξαφνικὰ βλέπει ἐ-
ρείπιο περιτυλιγμένο ἀπὸ τὸν πόνον τὸν ἑαυτοῦ
καὶ μόνο τὶς ἀνάμνησες, σὰ σπουργίτες, νὰ τοῦ
ἀναταράξουν τοὺς παλιούς χυμούς τῆς ζωῆς».

Ἀλλὰ οἱ ὠραιότερες καὶ πρωτοτυπότερες σε-
λίδες τοῦ βιβλίου, εἶναι τὰ κεφάλαια ὅπου μᾶς μι-
λά γιὰ τὸν ἠδονισμό τοῦ Γρυπάρη, καὶ γιὰ τὴ γυ-
ναῖκα στὸ ἔργο του.

Τὰ κεφάλαια αὐτά, μαζί μὲ τὸ κεφάλαιο γιὰ
τὴν ἐλεύθερη καὶ τὴ δουλικὴ μίμηση θά ξανα-
τυπωθοῦν ὀλόκληρα στὴν «Τέχνη» γιὰ νὰ
τὰ διαβάσουν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς
νέους ποῦ ἐνδιαφέρονται ἀγαποῦν καὶ παρακολου-
θοῦν τὰ γράμματά μας.

* *

Δυστυχῶς στὸ τέλος μᾶς . . . παγώνει ὁ κ.
Κουντουράς! Περμένει κι' αὐτός—καὶ δὲν τὸ περι-
μέναμε ποτέ ἀπὸ τὸν κ. Κουντουρά—τὸν Ἀσύγ-
κριτο, τὸν Καπετάν Ἐνα, τὸν Ἐρχόμενο καὶ τὸν
Ἀναμενόμενο. Καὶ μὲ τὴν ἀγάπη του—γιὰ τὴν ὁ-
ποία μιλήσαμε πιὸ ἀπάνω,—καὶ μὲ τὴν ὁποία ἀ-
νυψώνει τρανοὺς βωμούς, μιμεῖται τοὺς ὀρχαίους
πρόγονους μας ποῦ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους βω-
μούς χτίσανε κ' ἕναν γιὰ τὸν Ἀγνωστο Θεό, καὶ
πέφτει ἔνθεος στὰ γόνατα γιὰ νὰ προσκυνήσῃ τὸν
Ἐρχόμενο,—«ποῦ θαύρει τὴν Τέχνη του μὲς στὴν
ψυχὴ τοῦ ἔθνους, ὅπως οἱ Ρῶσοι τὴν ἀνακάλυ-
ψαν μὲς στὴ μεγάλη πατρίδα τους».

Δὲν πρόσεξε ἔμως πῶς εἶπε: Οἱ Ρῶσοι καὶ
ὄχι ὁ Ρῶσος. Οἱ Γκόρκη, οἱ Ντοστογιέβσκη, οἱ
Τολστόη, οἱ Γκογκόλ, οἱ Τουργκένεφ κλπ. Ὁχι ὁ
Καπετάν—Ἐνας, ποῦ μόνο ἐμεῖς οἱ Ρῶμοι τῶχομε
στὸ αἷμα μας πάντα νὰ περιμένουμε κι' ἀπὸ ἕναν
Καπετάν Ἐνα, κι' ὄλα ἀπὸ τὸν ἀναμενόμενο νὰ τὰ
περμένουμε.—Ἐμεῖς πιστεύουμε πῶς τὸ ζευγάρι-
μα Ψυχάρη Παλαμᾶ θά μᾶς δώσῃ περισσότερους
ἀπὸ ἕναν, ἀναμενόμενους, περισσότερους ἀπ' ὅσους
μᾶς ἔδωκε τὸ ταίριασμα Σολωμοῦ—Πολυλᾶ—
Ροῖδη.

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Μακριά απ' τὸ ἐξευρωπαϊσμένο περιβάλλον μας, στὰ κατώτερα λαϊκὰ στρώματα, τ' ἀμόλυτα απ' τὸν ψευτοπολιτισμὸ ποῦ δέρνει τὶς ἀνώτερες τάξεις μας σὰν ἓνα πάθος κακό, ἀπείραχτη ἀπὸ τὸν σχολαστικισμὸ τοῦ σχολειοῦ, ἀμέθυστη κι' ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ παραζάλη καὶ με συνείδηση ἐθνικὴ ἀπείριως φτωχότερη ἀπ' τὴ γυναῖκα τοῦ κόσμου, ἡ γυναῖκα τοῦ λαοῦ ζῆ τὴν παράμερη ζωὴ της μὲ τὴ γλάστρα τοῦ βασιλικοῦ στὸ παραθύρι της καὶ μὲ τὴν ποίηση τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ στὴν καρδιά της.

Γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ ὅμως κανεὶς τὸ λουλοῦδι αὐτὸ σήμερα στὰ μεγάλα κοσμοπολιτικὰ μας κέντρα, πρέπει νὰ ψάξῃ πολὺ. Κατάντησε πολὺ σπάνιο ὁ τάφος κρύβει κάθε μέρα πειότερες ἀπ' τὶς παλιές γερόντισες μὲ τὸ παράδειγμά τους, καὶ μιὰ ψυχθοφόρα πνοὴ περνᾷ κάθε μέρα καὶ πειότερο ἀπ' τὰ ἐπάνω στὰ κάτω, καὶ τρουρουφλιάζει τὰ φύλλα του σὰν λίβας Ἀφρικανικός.

Τόσο, ποῦ ἀληθινὰ ἀγνό κι' ἀπροσποίητο, μὲ ὅλη τὴ φυσικὴ του ὠμορφιά, τὴν υγεία καὶ τὴ δύναμη, ἀνθίζει χαριτωμένο καὶ πλούσιο, στὰ μικρότερα προπάντων μέρη τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Τουρκίας· σὲ ὅσα τὰ παράλια ποῦ δὲν πολυσυχνάζονται ἀπ' τὰ ξένα ἀτμόπλοια, στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὰ μικρὰ νησιά, παντοῦ ὅπου δὲν πατοῦν τὸ πόδι τους οἱ θίασοι μὲ τὰ ἀκατάλληλα, τὶς ἐπιθεωρήσεις, τοὺς φῶξ τρὸτ χορούς, οὔτε φτάνει τακτικὰ μὲ τὸ ταχυδρομεῖο τὸ τελευταῖο ἐλαφρὸ μυθιστόρημα κ' ἡ τελευταία μόδα ἀπ' τὸ Παρίσι καὶ ὅπου ὁ ξένος, ὁ περαστικός, εἶναι γιὰ τοὺς ντόπιους ἀξιοπεριέργο θέαμα, ποῦ τὸ θυμοῦνται ὕστερα γιὰ πολὺν καιρὸ.

Στὰ μέρη αὐτὰ, τὰ εἰρηνικὰ σὰν ἄσυλα καὶ τ' ἀσύχναστα, ἡ γυναῖκα τοῦ λαοῦ κρατεῖ ἀκόμη στὰ σπλάγχνα της καὶ σώζει ἀνόθευτη, μαζὺ μὲ τὸ σπέρμα τῆς φυλῆς, τὴ μεγάλη κληρονομία ποῦ τῆς ἀφῆσαν οἱ αἰῶνες· τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλληνίδας γυναίκας, ἀπ' τὴν Ὀμηρικὴ Πηνελόπη, κι' ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ Θεοκτίστα, τὴν μητέρα τοῦ Ψελλοῦ, ἴσαμε τὴν τελευταία ἀρχόντισσα τοῦ Φαναριοῦ, μητέρα τῶν Σούτσων καὶ τῶν Ἰψηλάντιδων, Οσποδάρων τῆς Μολδοβλαχίας· κι' ἀπ' τὴ μάνα τοῦ Κίλσου Τζαβέλλα, τοῦ Διάκου, τοῦ Ἀνδριότσου, τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Μιαούλη, ἴσαμε τὴν Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, τὴ γλυκύτατη Ζωή, ποῦ ἀποθανάτισε στὰ ποιήματά του ὁ Μπάυρον.

Ἡ μακριὰ ἀλυσίδα δὲν ἔσπασε καὶ ξετυλίγει ἓνα—ἓνα τοὺς κρίκους της, στὰ μάτια, ποῦ τὴν μελετοῦν ἀνυπόκριτα, ὅλους σωστοὺς, ἀπ' τὸν πρῶτο ἴσαμε τὸν ὕστερό. Ἐτσι στὴν Ἠθική τοῦ Σπινόζα καὶ στὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδη ἡ μιὰ ἀλήθεια ἀκολουθεῖ τὴν ἄλλη καὶ ἀπὸ θεώρημα σὲ

πόρισμα δίνουν ἀναμεταξύ τους τὰ χέρια σὰν μάνα μὲ παιδί καὶ βασιτιοῦνται ὅλες μαζὺ σὰν ἓνα ὄλο ἐξακολουθητικὸ κι' ἀκομμάτιαστο. Καὶ δὲν εἶνε δύσκολο νὰ πεισθοῦμε γι' αὐτό. Φθάνει νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴ σημερινὴ γυναῖκα τοῦ λαοῦ στὸ σπίτι της, νὰ τὴν μελετήσωμε στὴ ζωὴ της καὶ στὰ ἔργα της, ν' ἀκροασθοῦμε τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς της, νὰ παρακολουθήσωμε τὸ φτερούγισμα τῶν ὀνείρων καὶ τῶν πόθων της, νὰ νοιώσωμε νὰ μᾶς νανουρίσουν οἱ λοχτάρες της, ν' ἀκούσωμε μαζὺ της τὸ προαιώνιο θρόισμα, τὸ βοητὸ ποῦ κάνουν γύρω της τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἔθνους της καὶ τῆς φυλῆς της. Μὲ ἄλλα λόγια νὰ γνωρίσωμε τὴ ψυχὴ της. Καὶ θὰ ἰδοῦμε τότε πῶς ἡ σημερινὴ Ἑλληνίδα γυναῖκα τοῦ λαοῦ, ὅπου κι' ἂν βρῖσκεται, εἶναι αὐτούσια καὶ ὀλοζώντανη ἡ ἀρχαία Ἑλληνίδα καὶ ἡ Μεσαιωνικὴ καὶ πῶς εἶνε μαζὺ καὶ ἡ Ἑλληνίδα τῶν Δημοτικῶν τραγουδιῶν ὕστερ' ἀπὸ τὴν Ἀλώση καὶ ὡς στὸ στερνὸ κελιάδισμα τῆς Λαϊκῆς Μούσας ἐπάνω στις ἀσπίδες κορυφές τοῦ Πίνδου καὶ τοῦ Ὀλύμπου.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ

Τὸ σπίτι τῆς γυναίκας τοῦ λαοῦ σώζει ἀκόμη στὰ μέρη, ποῦ εἶπαμε, μὲ ἀλλαγές ἀσήμαντες τὴν πανάρχαια ἀρχιτεκτονικὴ του, παληὰ σὰν ἐκείνη ποῦ περιγράφει ὁ Ὀμηρος στὴν Ὀδύσειά του. Ἡ αὐλή, ἀνοιχτὴ ἢ σκεπασμένη κάτω ἀπ' τοῦ «ἀνεβατοῦ» τὸ ὑπόστεγο, δεξιὰ ἢ ζερβά τὰ ντάμια γιὰ τὰ ζωντανὰ καὶ τὰ κατώγεια γιὰ τὶς σοδιές καὶ γιὰ τὴν κρεββατή, καὶ στὸ βάθος, ἀντίκρου στὴν εἴσοδο, τὸ «κατεβατὸ» προωρισμένο γιὰ τὴν καθημερινὴ λάτρα. Σ' αὐτὸ εἶνε καὶ ἡ γωνιά τοῦ σπιτιοῦ. Στὸ ἀνεβατὸ πάλι οἱ κάμαρες τῆς ὑποδοχῆς καὶ τοῦ ὕπνου ἓνα γύρο στὸ ξάιτο καὶ ἡ σκάλα του, ποῦ ἀκουμπᾷ στὴν αὐλή, κλεῖ τὴ νύχτα μὲ τὴν κλιβανὴ ἢ τὸν καταρράχτη.

Αὐτὸς εἶνε ὁ τέλειος τύπος ἑνὸς σπιτιοῦ τοῦ λαοῦ στὶς μέρες μας, ποῦ θυμίζει μὲ τὸ παραπάνω ὕστερ' ἀπὸ τριάντα αἰῶνες τὸν ἐμηρικὸ. Σὲ μερικὰ μάλιστα γνωρίσματά του, ὅπως ἡ αὐλή, ὁ τύπος αὐτὸς εἶνε προομηρικὸς. Ἡ αὐλή συνοδεύει τὸ Ἑλληνικὸ σπίτι ἀπ' τὴν ἐποχὴ ποῦ ἔγινε ὁ χωρισμὸς τῶν Ἑλληνοϊταλικῶν φύλων, ἴσαμε σήμερα. Στὴν ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας ἀκμῆς ὑπῆρχε ὅπως καὶ στὴ Μεσαιωνικὴ, καὶ στὶς μέρες μας, παντοῦ ὅπου ἡ νεώτερη ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς γῆς στὶς μεγάλες πολιτεῖες δὲν ἀναγκάζουν τὸ Ἑλληνικὸ σπίτι τοῦ λαοῦ νὰ συμμαζεῖται σὲ λίγο τόπο καὶ ν' ἀλλάξῃ σχέδιο, ἡ αὐλή ἀδύνατο νὰ τοῦ λείψῃ.

Ἀδιάφορο πῶς ἀλλάξε προορισμὸ καὶ πῶς χρε

σιμεύει τώρα για άλλες ανάγκες του σπιτιού. Αδιάφορο και πώς ούτε ἔχνος απομένει πειά ἀπ' τὸν ἀρχαῖο βωμό της με τὸ «ἄσβεστον πῦρ» στὴν ἱερή του «ἐσχάρα», ποῦ ἐπιφειτοῦσαν τῶν «μακάρων χθονίων» τὰ πνεύματα, οἱ φυγές τῶν «προγόνων» για νὰ δεχθοῦν τὶς προσφορές τῶν παιδιῶν τους και για ν' ἀκούσουν τὶς προσευχές τους, πολὺ πρὶν ἀπ' τὴν ὑστερογέννητη Ἑστία κι' ἀπ' τὸ Ἑλληνικὸ Δωδεκάθεο. Αδιάφορο κι' ἂν δὲν εἶνε πειά τὸ ἀθέατο «ἔρκος» ἀπὸ τοὺς διαβάτες τοῦ δρόμου. Ἡ αὐλή εἶνε πάντα «ὁ ναός» τοῦ σπιτιοῦ τῶν πανάρχαιων Ἀρίων, ὅπως εἶνε και ἡ «δαίδαλος αὐλά» τοῦ τελευταίου χρησμοῦ τοῦ Δελφικοῦ Απόλλωνος· εἶναι ἡ αὐλή τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ· μιὰ θρησκευτικὴ ἐνθύμηση ὑποσυνειδήτη και σκοτεινὴ ποῦ ἐπιμένει, μιᾶς πανάρχαιας οἰκογενειακῆς θρησκείας ποῦ πέρασε. Για κείνο και ἡ αὐλή αὐτή, κι' ἂν μοιάζει, δὲν εἶνε ὅμως ἡ ἴδια με τὶς αὐλές τῶν σπιτιῶν κανενὸς ἄλλου λαοῦ. Στὰ μάτια ποῦ τὴν μελετοῦν, μιὰ αἴγλη ἱερὴ τὴ φωτίζει και στὶς γωνιές της σαλεύουν ἴσκιαι, ζωντανεύουν θεοί. Εἶνε οἱ Θεοί της, ποῦ διωχμένοι ἀπὸ τὴ νέα θρησκεία, παραμελημένοι, ξεχασμένοι ὀλοτέλα ἀπ' τοὺς σημερινούς ἀπογόνους τους, χωρὶς χοές και θυσίες, ἀπὸ πνεύματα εὐεργετικά και κακά και «δαίμονες ἀγαθοί» ποῦ ἦταν πρῶτα, γίνονται κάποτε τώρα βρυκόλακες ἐκδικητικοί και κακὰ δαιμόνια, και τρομάζουν τὴν ἀρχαία ψυχὴ, ποῦ ξυπνᾷ τὶς νύχτες αἰφνίδια, μέσα στὰ στήθεια τῶν γυναικῶν τοῦ λαοῦ μας.

Ἄλλο πολύτιμο γνώρισμα τόσο ἀρχαῖο ὅσο και ἡ αὐλή, εἶναι ἡ γωνιά τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ, ἡ «στία» τῶν διηγημάτων τοῦ Παπαδιαμάντη και τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου ἤτοι τῶν μερῶν μας τὸ «τζάκι». Ἀκόμη και κάτω ἀπὸ τὴν Τούρκικη ὀνομασία της, ἡ γωνιά τοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ δίνει καταφύγιο στὴν ἀρχαία Ἑστία και στοὺς Ἐφέστιους Θεούς. Ἡ Χριστουγενιάτικη φωτιά του διώχνει πάντα τοὺς Καλικάντζαρους, ποῦ προσπαθοῦν νὰ μποῦν ἀπ' τὴν καπνοδόχη και νὰ φέρουν χίλια κακὰ στοὺς κατοίκους τοῦ σπιτιοῦ. Τὶς χειμωνιάτικες νύχτες ἔρχεται σ' αὐτὸ και κάθεται ἡ γρηὰ Παράδοση και ξαναβρίσκει στὴν ζεστασιά του τὴν νειότη της και τὴν παλληκαριά της. Καὶ στὴν ἀναλαμπή του τότε ἀνοίγουν οἱ Δράκοι τὰ μάτια τους μέσα στὸ κατεβατό, περνοῦν οἱ Νεραίδες και ξυπνοῦν τὰ Στοιχεῖα τῶν παληῶν παραμυθιῶν.— Ἀκόμη και τὸ τούρκικο τζάκι τοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ τοὺς εἶνε καλοδεχτικὸ και φιλόξενο! Μ' ἀπ' τὴ στιγμή ποῦ ὁ σχολαστικισμὸς τοῦ σχολειοῦ γύρεψε νὰ ἐξευγενίσῃ τὴ γωνιά και τὴν εἶπε θεομάστρα και οἱ ἐξευρωπαϊσμένοι τὴν ἔκαναν τσιμινέα, ἡ γρηὰ Παράδοση ντροπιασμένη ἔφυγε και οἱ Ἐφέστιοι Θεοί χάθηκαν. Χάθηκε και τοῦ τζακι οὔ ἡ εὐγένεια. Καὶ δὲν ἀπόμεινε πειά «εἰς τὴν

εὐγενῆ οἰκίαν» ἄλλο ἀπ' τὸ χυδαῖο μέρος, ποῦ καινε λίγα ξύλα χωρὶς ποίηση ἢ ποῦ ἀνάβουν πετροκάρβουνα, για νὰ ζεστάνουν τὸ παγωμένο αἷμα τῶν γαλαζοαίματων φιλελλήνων τῶν ἀνωτέρων τάξεων και τῶν σχολαστικῶν.

Αὐτὸς εἶνε ὁ τύπος τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ και μαζί τὸ βαθύτερο νόημα τῶν δυὸ σπουδαιοτέρων ἀπ' τὰ γνωρίσματά του. Αὐτὸ και τὸ βασίλειο τῆς σημερινῆς Ἑλληνίδας γυναίκας τοῦ λαοῦ, ὅπως ἦταν και τὸ βασίλειο τῆς ἀρχαίας βασιλοπούλας και τῆς ἀρχαίας ἀστῆς ἢ πληβείας, καθὼς και τῆς Βυζαντινῆς προγιαγιᾶς της, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν και τὸ κληρονόμησε ἀπ' εὐθείας. Κόσμος σεμνὸς και ἀπλοϊκός, μπορεῖ λίγο ἄξεστος, ὅπως κάθε τι ποῦ συγγενεῖται πειότερο με τὴ φύση παρά με τὸν ἐκφυλισμὸ, μὰ και κόσμος εὐγενικός, ποιητικὸς και ὠραῖος, σὰν μιὰ ραψωδία τῶν Ἀπολειγῶν τοῦ Ἀλκίνοῦ στὴν Οδύσσεια κι' ἀκόμη, φωτεινὸς ἀπὸ σκέψη, μυρωμένος ἀπὸ ἡ γάπη, ἁγιασμένος ἀπὸ δουλειά, ὅπως ἀμέσως τώρα θὰ δοῦμε.

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ

Ὅπως τὸ περιβάλλον τοῦ σπιτιοῦ ὀλόγουρά της σώζει πάντα τὸν πατροπαράδοτο και προγονικὸ χαρακτήρα του ἔτσι και στῶν αἰῶνων τὸ πέρασμα δὲν ἄλλαξαν οὔτε ὁ τρόπος τῆς ζωῆς οὔτε τὰ ἔργα τῆς Ἑλληνίδας γυναίκας τοῦ λαοῦ. Ὅπως οἱ ἀρχαῖες, και οἱ μεσαιωνικές, ἔτσι κι' ἐκείνη ἂν εἶνε φτωχὴ δουλεύει με τὰ χέρια της ἂν δὲ εἶνε πλούσια ἐπιβλέπει τὴν ἐργασία τῶν δουλῶν και τῶν δούλων της. Οἱ δούλοι ὅμως εἶναι κυρίως τοῦ ἀνδρός της και δουλεύουν στὰ κτήματα ἢ φέρνουν τὰ ψούνια. Οἱ δούλες πάλι κάνουν ὅλες τὶς χοντρές δουλιές τοῦ σπιτιοῦ, τὸ ζύμωμα, τὴν πλύση, τὸ σιδέρωμα, τὸ καθημερινὸ σκούπισμα και τὸ σφουγκάρισμα κάθε Σάββατο, ἀνεσέρνουν ἀπ' τὸ πηγάδι νερὸ ἢ τὸ κουβαλοῦν ἀπ' τὴ βρύση και τὰ παρόμοια. Μαγειρεύουν ὅμως οἱ νοικοκυρές και μόνο τὶς βοηθοῦν οἱ δούλες. Ὅσο για τὶς λεπτότερες δουλιές, ὅπως τὸ κέντημα, τὸ ράψιμο και ὁ ἀργαλειὸς ἢ ἡ κρεββατή, αὐτὰ εἶνε τὰ ἔργα τῶν κυράδων μόνο και τῶν δουλῶν πολὺ σπάνια. Γι' αὐτὸ και εἶνε μυρωμένα τόσο ἄφθονα ἀπ' τὴν παίηση τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν. Πρὸ πάντων ἡ κρεββατή, ποῦ δὲν κατῶρθωσεν ἀκόμη ἡ νεώτερη βιομηχανία νὰ τὴν ξεθρονίσῃ ὀλοτέλα ἀπ' τὸ νοικοκυριὸ ποῦ λαοῦ με ὅλη τὴ φτήνεια της. Καὶ δὲν εἶνε νὰ λυπηθῇ κανένας γι' αὐτὸ ὅσο κι' ἂν εἶνε προοδευτικός. Γιατὶ τὴν ἡμέρα ποῦ ἡ τελευταία κρεββατή θὰ λυθῇ ἀπ' τὶς αὐλές ἢ ἀπ' τὰ καταγώγια τοῦ Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ και τὸ σαράκι θὰ κἀνῃ σκόνη τ' ἀχρείαστα ξύλα της λησμονημένα σὲ κάποια ἄκρη, τριάντα αἰῶνων ἐλοζώντανη ποίηση, ἀρω-

Στὸν ἀγαπητὸ φίλο κ. Αντ. Πρωτοπατῶν

στὴ Μιτυλήνη

Ἀντίς νά σοῦ γράψω μὲ γράμμα κλειστὸ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη ποῦ μοῦ ζητᾶς γιὰ τὴν οὐορφη σελίδα ποῦ μοῦστειλες καὶ ποῦ δημοσιεύω σήμερα στὴν «Τέχνη» προτιμῶ νά σοῦ ἀπαντήσω μὲ ἀνοιχτό.

Δὲν ξέρω ἂν σοῦ τῶπα ποτὲ μὰ πιστεύω πῶς θὰ τὸ κατάλαβες ὅταν μισογνωριστήκαμε στὴν Ἀθήνα καὶ γνωριστήκαμε κατόπιν καλλίτερα στὴ Μιτυλήνη, πῶς πάντα σ' ὅ,τι κι' ἂν εἶχες τὴν καλοσύνη νά μοῦ διαβάσης δικό σου, ἢ ἐκτίμησή μου γιὰ σένα τὸν καλόκαρδο ἄνθρωπο, τὸν ἀξιοζήλευτο ζωγράφο καὶ πίοτερο ἀκόμα τὸν ἀπαιτητικὸ ποιητὴ, — ἦτανε ξεχωριστὴ καὶ μεγάλη.

Γιὰ τὶς «Παλιές σου Ἀραρτίες» λοιπόν, ὄχι γνώμη δὲν ἔχω, ὄχι τὸ βρίσκω λίγο νά σὲ συγχαρῶ πιά ποῦ εἶσαι νέος ἀκόμα κατωρθῶνεις νά κρίνης καὶ νά ψυχολογήσῃς τόσο σοφὰ καὶ φωτεινὰ καὶ τοῦ Baudelaire καὶ τῆ δ.κ.η σου ποιητικὴ καλαισθησία, ἀλλὰ σοῦ ὁμολογῶ εἰλικρινῶς πῶς μὲ κάνεις νά συλλογίζομαι καὶ νά ντρέπομαι ποῦ ἐγὼ στὴν ἡλικία σου ἐπαιρνα τὴν πένα καὶ τὴν τραβοῦσα πολὺ ἀσυλλόγιστα στὸ χαρτί. Γι' αὐτὸ ἐξίζει νά σὲ γνωρίσω καὶ νά σὲ παρουσιάσω στοὺς ἀναγνώστες τῆς «Τέχνης» καὶ πρὸ πάντων στοὺς νέους καὶ παλιούς Σφυρνιοὺς συμπατριῶτες σου ποῦ γράφουν, σὰν ἓνα μοναδικὸ παραδειγμα τοῦ πῶς πρέπει νά μελετοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ νά συλλογίζομαστε προτοῦ πιάσομε τὴν πένα.

Μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ θυμάσαι πότε-πότε τὴν «Τέχνη» ποῦ θὰ τὸ λογάριάζε γιὰ πολλὴ τῆς τιμὴ νά δημοσιεύῃ ὅ,τι καὶ νά τῆς στείλῃς,

σοῦ σφίγγω τὸ χέρι μὲ ἀγάπη

ΓΕΩΡΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ματισμένη μὲ τὶς πειδὲς γλυκεῖες ἐνθύμησεις, θὰ χαθῆ μαζί της.

Ἄλλη φροντίδα τῆς γυναίκα τοῦ λαοῦ εἶνε οἱ σοδιές τῆς χρονιάς. Σὲ κάθε ἐποχὴ ξεραίνει ἢ παρασκευάζει μὲ ἰδιαίτερο τρόπο τὰ διάφορα προϊόντα γιὰ νά τὰ ἔχῃ, ἀφοῦ περάσῃ ὁ καιρὸς τους καὶ ἡ γῆ βγάξῃ διαφορετικὰ. Οἱ σοδιές τοῦ χειμῶνα προπάντων τὴν ἐπασχολοῦν πολὺ. Τὸ στάρι, ποῦ πρέπει ν' ἀλεστή στὸν χερόμυλο καὶ νά γίνῃ πληγοῦρι, ὁ τραχανᾶς, ποῦ πρέπει νά ψηθῇ στὴ φωτιά καὶ νά ξεραθῇ στὸν ἀέρα καὶ ἡ ντομάτα, ποῦ πρέπει νά τραβῆξῃ τὸ νερό της στὸν ἥλιο, εἰς διάφοροι καρποὶ, ποῦ πρέπει νά κρεμαστοῦν στὰ ταβάνια τῶν κατωγειῶν, ὅπως τὰ πεπόνια, τὰ κυδώνια, τὰ ρώδια καὶ ἄλλοι, ποῦ πρέπει ν' ἀπλωθοῦν στὸ δῶμα πρὶν φυλαχθοῦν καὶ ἄλλοι τέλος, ποῦ πρέπει νά γίνουν γλυκὰ ἢ ρεττέλια καὶ νά μποῦν στὰ κουμιά. Ἡ ζωὴ της εἶναι μιὰ ἀδιάκοπη προκοπὴ κι' εἰς κόπος ἀτέλειωτος.

Μὰ τὰ ἔργα τῆς γυναίκα τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε μονάχα τὰ σπιτικά. Ὅταν δὲν ἔχῃ δούλους καὶ δούλες, ὅταν εἶνε φτωχὴ καὶ τύχη ὁ ἀντρας της νά ἔχῃ κτήμα, πηγαίνει μαζί του καὶ τὸν βοηθᾷ εἰς τὰ ἀγροτικὰ ἔργασια του. Σκάβει τ' ἀμπέλι, τὸ κλαδεύει, τὸ ξεβλασταριάζει καὶ τὸ τρυγᾷ, θερίζει τὰ στάχυα, ξεχορταριάζει τὸ περβόλι, μαζεύει τὶς ἐλῆδες, ποῦ ἐκεῖνος ραβδίζει, φέρνει στὸ μύλο τὸ στάρι καὶ μὲ μιὰ λέξη δουλεύει ὅπως ὁ πειδὸ καλὸς μεροκαματιάρης. Καὶ δὲν εἶναι δουλιὰ ἀπ' αὐτές, ποῦ νά μὴν τὴν ὠμορραίνει μ' ἓνα τραγοῦδι γιὰ νά τῆς ξελαφρώσῃ τὸν κόπο, ἀπ' τὸ κέντημα κι' ἀπ' τὴν κρεββατή, ὡς στὸν τρύγο. Ἔτσι ἡ ποίηση τῆς ζωῆς βγαίνει ἀπ' τὰ ἔργα καθάρια καὶ κελαϊδεῖ στῆς γυναίκα τοῦ λαοῦ τὰ χεῖλη, ὅπως ἀπὸ μιὰ μάνα βρύση τὸ γλυκόλαλο ρέμμα της.

Ἀφοῦ ὁμως κάνει ὅλες τὶς ἄλλες δουλιές της μονάχα ἢ μὲ τὶς δούλες της, φάνει, κόψει, ράψει, κεντήσῃ, πλέξῃ κάλτσες κτλ. ἢ βοηθήσῃ τὸν ἀντρα της, ὅπως εἶπμε, δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα νά ξεκουραστῇ. Πρέπει νά παστρέψῃ τὸ σπίτι. Ἀπ' τὴ σημερινὴ ὑγιεινὴ δὲν ξέρει τίποτε, ἔχει ὁμως τὴ θρησκευτικὴ τῆς πάστρας ποῦ ἐκληρο-

νόμησε ἀπ' τὶς ἀρχαῖες προγιαγές της καὶ τὶς Βυζαντινές, καὶ τίποτε δὲν λάμπει πειότερο, τίποτε δὲν μοσκοβολᾷ τόσο ὅσο ἡ ἀσπρικὴ τοῦ σπιτιοῦ της, τὰ πατώματα καὶ οἱ τοῖχοι του.

Ἡ φιλοδοξία της εἶνε, τὰ σανίδια «ν' ἀστράφτουν καὶ νά εἶνε κίτρινα σὰν τὸ φλουρί», οἱ τοῖχοι καὶ τὰ ρουχικά του «ἀσπρα χιόνια». Ἡ ἴδια φιλοτιμία δὲν τὴν ἀφίνει νά ἡσυχάσῃ οὔτε στιγμή καὶ γιὰ ὅλους ὅσοι τὴν τρυγοῦν. ὄχι μόνο σὲ ὅ,τι φοροῦν παρὰ καὶ στὸ κορμί τους. Γι' αὐτὸ παίρνει μαζί της τὶς γυναῖκες τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ παιδιὰ της τακτικὰ στὸ λουτρό, καὶ στέλνει πάλι νά λουστοῦν οἱ δούλοι, οἱ γυιοὶ καὶ ὁ ἀντρας της. Αὐτὸ κάθε βδομάδα «ἂν τοὺς βολῆ». Δὲν πρέπει ὁμως νά περάσῃ μῆνας ποτέ. Μὰ τόση εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς Ἑλληνίδας γυναίκα τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν πάστρα, ὥστε τῆς καταντᾷ μανία καὶ ψύχωση. Ὑπάρχουν πολλὲς ποῦ φθάνει νά μὴ φοβοῦνται τὸ ἐξοδο, κι' ἀδειάζουν νά συρτάρια τους, ρίχτουν στὴν μπουγάδα ἀκόμη καὶ τὰ παστρικά, ἀκόμη καὶ τὰ σιδερωμένα. Καὶ ἄλλες πάλι, ἀληθινὰ δαιμονισμένες, ποῦ πετοῦν στὸ γυαλὸ καὶ τὰ κάρβουνα, ποῦ ἀκριβοπλήρωταν, μὲ τὴν ἰδέα πῶς ὁ καρβουνιάρης μπορεῖ νά ἦταν ἄρρωστος, καὶ ποῦ καίουν στὸ καζάνι καὶ τὴν καρέκλα ποῦ κάθισεν ἐπισκέπτης ἀκάθαρτος.

Δὲ εἶνε ὑπερβολὴ ὅ,τι λέμε. Σημειώνομε μονάχα τὶς ὑπερβολές, ποῦ μᾶς ἔτυχε νά ἴδουμε, γιὰ νά δείξωμε τὴν πατροπαράδοτη ἀγάπη τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς γιὰ τὴν πάστρα, ποῦ ἀντιπροσωπεύει ἢ γυναῖκα τοῦ λαοῦ μας. Εἶνε ἓνα ἀπ' τὰ πανάρχαια ἔθνικα τῆς γνωρίσματα. Ἡ Θεὰ Ὑγεία τῶν ἀρχαίων ἔχει στημένο τὸ θρόνο της στὸ σπίτι τῆς σημερινῆς Ἑλληνίδας μὲ τὴ διαφορά πῶς ἂν ἦταν νά ἔμπη κ' ἡ ἴδια, θὰ ἔπρεπε νά ξεπαπουτῶθη στὸ κατῶρι του. Ἐξαίρεση κάνει μόνο ὁπου τὸ ἔθνος συνορεύει κι' ἀνακατώνεται μὲ τοὺς Βουλγάρους, Ἐκεῖ γεννᾷ τὸν κουτσόβλαχο, παροιμία τοῦ λαοῦ μας καὶ σύχασμα, ποῦ δὲν μπαίνει στὸ νερό παρὰ μιὰ φορὰ στὴ ζωὴ του, ὅταν μωρὸ τὸν βαφτίζει ὁ παπᾶς. Μὰ ἡ ἐρωμισιὰ του τότε δὲν εἶνε ἑλληνικὴ, εἶνε Βουλγαρικὴ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΑΛΙΕΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ

"Ημουνά ὡς δεκάξη χρονῶ κ' εἶχα γραμμέ-
να πιά μερικά ζευγάρια στίχους ἅμα μου φανερώθηκε ὁ Baudelaire. Μακρυνά ἀπὸ κάθε κύκλω φιλολογοῦντων, ὅ,τι ἤξερα καὶ δὲν ἤξερα γιὰ τὴ γαλλικὴ ποίηση τόχα πάρει ἀπὸ μαθητικὲς ἀνθολογίαις κ' ἀπὸ ἑνα-δύο τόμοις Hugo, Lamartine, Musset ποῦ ἔτυχε νὰ βρίσκονται σὲ συγγενικὲς βιβλιοθήκαις. Ἐτοι ὡς καὶ τ' ὄνομα τοῦ Baudelaire μούτανε ἄγνωστο.

Τὸ φανέρωμά του στάθηκε τὸ πρῶτο χτύπημα στὴν ἀπεριόριστη λατρεία ποῦχα τοῦ Παλαμᾶ κείνα τὰ χρόνια. Βάλετε μὲ τὸ νοῦ σας τί ἐντύπωση ἔκανε στὴ διψασμένη κ' ἀσκημάτιστη ἀκόμα καλαισθησία μου καὶ στὴν ὀλόφρεσκη φαντασία μου ὁ ποιητὴς μὲ τὴ σφιχτοδεμένη καὶ τέλεια φόρμα. τὴν ξάστερη χτυπητὴ του φράση, ποῦ κλείνουνε τέτοιο βαρὺ σκοτάδι ἀπὸ καταθλιπτικὴ τραγικότητα. Νόμιζα πῶς εἶχα βρεῖ μέσα του ξεκαθαρισμένο ἀπὸ κάθε ξένο, περιττὸ στοιχεῖο, πνευματοποιημένο, ὅλο τὸ φοβερὸ ρίγος ποῦ μὲ μάγευε στὸ Σαίξπηρ, ἐπειδὴ δὲ μπορούσα—ἴσως καὶ νὰ μὴν ἤθελα—νὰ διακρίνω—ὅ,τι ὑπῆρχε θεληματικὰ φτιαστὸ καὶ ἀρρωστιάρικο, μικρόχαρο ἀπὸ μιὰν ἔποψη, στὸ γάλλο ποιητὴ.

Σὲ λίγο ἀρχίσατε νὰ ξεμυτιζοῦν μέσα στὴ φυλλάδα ποῦ φύλαγα τοὺς στίχους μου οἱ μεταφράσεις ἀπὸ τὸν Baudelaire. Κανένα χρόνον ἀργότερα φάνηκε ἡ ἐπίδρασή του καὶ στὰ πρωτότυπα.

Χωρὶς καμμιάν ἄλλη ἀφορμὴ βαθύτερη, γεμάτος ἐλπίδες κ' ἐμπιστοσύνη στὴ ζωὴ, ποῦ δὲν εἶχα δοκιμάσει καμμιάν ἀληθινὴ ἀναποδιά της, παιδί ἀκόμα, δημιουργοῦσα τραγικὲς θέσεις μπροστὰ σὲ μιὰ δύση, ἢ σὲ μιὰ θάλασσα φεγγαρόλουστη, φουρτουνιασμένη καὶ κατόρθωνα ἔτσι νὰ διαστρέφω καὶ τὸ αἶσθημά μου πρὸς τὶς φυσικὲς ὀμορφίαις μὲ τὴ μαγία ποῦχα γιὰ τὸ μπωντελαρισμὸ, σὰν ποῦ τὸν ἐνωθα τότες.

Ὅταν κατέλαβα—καὶ δὲν ἄργησα—πόσο εἶχα πῆσει ὄξω μὲ κείνα τὰ πράγματα κοκκίνιζα ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου. Ὅποτε, ὅταν περάσανε ἀρκετὰ χρόνια καὶ δοκίμασα ἀληθινὲς πίκρες τῆς ζωῆς, εἶδα μ' ἄλλο μάτι τὸν ἑαυτὸ μου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὰ παραστρατίσματά του μοῦ φέρανε ἄθελα, ἕνα συμπονετικὸ χαμόγελο, μὰ καὶ μιὰ ζούλια μαζί: γιὰτὶ νὰ μὴν εἶμαι καὶ τώρα γελασμένος καὶ νὰ μὴν μπορῶ μὲ τὴν καρδιά ἀναπαμένη νὰ σκορπῶ τὰ αἵματα καὶ τὰ σκοτάδια μὲ τὴν ἀκρὴ ἀκρὴ τῆς πένας.

Οἱ λογοτεχνικὲς ἀμαρτίαις μου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν εἶναι γιὰ νὰ δοῦνε καμμιά φορὰ τὸ φῶς δίπλα σ' ἄλλα ἀδέρφια τους ποῦ μοῦ φαίνονται πῶς ἐνάρετα. Δὲ βάσταξα ὁμῶς στὸν

πειρασμὸ νὰ μὴ σᾶς δείξω τώρα μιὰ δυὸ ἀπ' αὐτὲς (δὲν εἶνε δὰ καὶ πολλές: τέσσερις—πέντε εἶνε ὅλες ὅλες) νὰ γελάσοιμε μαζί μὲ τὸ τί τραβοῦσε ὁ Baudelaire στὰ χέρια μου τῶ καιρῶ ἐκείνω.

Τί καλλίτερο θέμα ἀπὸ μιὰ τραγικὴ πλάνη; Ὁ ποιητὴς—πρέπει νὰ μουνά ἄγῳ—πέρνει λάθος μιὰ δύση γιὰ ξημέρωμα: στὰ παιηγυρικά της χρώματα βλέπει προμηνύματα γιὰ τὸ θρίαμβο τῆς Ἐλπίδας του—Ἐλπίδα καὶ ξημέρωμα συγχίζονται σὲ μιὰν ἔννοια ἐπίτειδες—ὅταν τὰ σκοτάδια ἔρχονται καὶ τὴν πιέγουν. Ἡ Ἐλπίδα (μὲ κεφαλαῖο) μπορεῖ νὰ συμβολίζει τὰ καταχτητικά του ὄνειρα γιὰ τὴ δόξα, νὰ γίνῃ ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας τῆς ποίησης (ἄς ὄψεται ὁ Παλαμᾶς), ἡ αὐγὴ ποῦ γίνεται βράδῳ μπορεῖ νὰ συμβολίζει τὴν ἐποχὴ τῆς παρακμῆς, ὅπου εἶχε βρεθεῖ ὁ ποιητὴς δίχως νὰ τὸ καταλάβει (ἄς ὄψεται ὁ Baudelaire μὲ τὸ Couché du Soleil romantique κ. τ. λ.) "Ὁλ' αὐτὰ καὶ κάτι πῶς ἀόριστο ἀκόμα. Αὐτὴ τὴν ἀοριστία τὴ θάρροῦσα τότες γιὰ μοναδικὸ ποιητικὸ βάθος καὶ μορφιά. Κι' ὁ στίχος φουρτουνιασμένος, μὲ τὴν τομὴ κάθε τόσο χαλασμένη, μὲ πλῆθος enjambements καὶ θαυμαστικὰ ἀλύπτητα.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα τί ἀξιοζήλευτη ψυχικὴ γαλήνη ποῦ μαρτυρᾷ τὸ κέφι ποῦ βάζει ὁ νεαρὸς θεατρίνος στοὺς τραγικούς του μορφαμούς! Τὰ παιδιὰ εἶναι ἄξια νὰ μιμηθοῦνε στὰ παιγνίδια τους καὶ κηδεῖα ἀκόμα. Ἐγὼ θυμοῦμαι πῶκλαιγα, φωνὴ στὴ γῆ φωνὴ στὸν οὐρανό, μπρὸς στὸ λείψανο ποῦ ξεκαρδιζότανε στὰ γέλοια, ἐνῶ κοντέβανε νὰ τοῦ βγάλουνε πόδια καὶ χέρια τράβα τράβα οἱ τέσσερις, καὶ δὲ διασκέδαζα ἐγὼ λιγότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους μ' ὅλο τὸν τραγικὸ μου τὸ ρόλο.

Κι' ὁ τίτλος εἶνε ἀντάξιος:

ΨΕΥΤΟΞΗΜΕΡΩΜΑ

Πέρα, ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ βουνό, ἡ Ἐλπίδα μου θε νᾶνε
Ποῦ χρυσορρόδινη προβαίνει καὶ χαμογελά.
Τὰ σύννεφα, μαγνάδια συντεφένια, ποῦ ἀπαλά,
Σὰ γιὰ νὰ τὴ χαϊδέψουνε, τριγύρου της κυλᾶνε,

Δὲν τῆς σκεπάζουν τὰ λαμπρὰ κάλλη της ποῦ χυμᾶνε
Χρυσᾶ, τριανταφυλλένια καὶ μενεξεδιά, ψηλά
Ποθώνιας νὰ μεσουρανήσουν! Μὰ γιὰτὶ θολὰ
Κακόβουλα σκοτάδια ὀλοῦθε; — Λογισμέ μου πλάνε!

Γιὰ αὐγὴν ἐπῆρες τὴ στερνὴ πορφύρα τοῦ βραδυοῦ
Ποῦ τὸ κρασί της πάσκισην ὅλο νὰ σὲ ποτίσει
Τὸ φλογερὸ! Ἀπὸ νεῖρατα ψεύτικα τί μεθύσι!

Μὰ τώρα στὴν καρδιά μου μαῦρο στόμα Πηγαδιοῦ
Θειάδειανο ξεραχμίζεται: γιὰτὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔχει κλέψει
Τὸ γαῖμα ἡ Δύση ἀλύπητο καὶ τόχει σπαταλέψει!

HENRI ALBERT

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓ. ΜΠΡΑΝΤΕΣ

(Συνέχεια και τέλος)

Μά ο κ. Μπραντές επέμεινε να δείξη πώς ξεχωρίζει τή λατρεία τής προσωπικότητας από κάθε πολιτικό σκοπό. Καθορίζει τή σημασία του θαυμασμού του πρὸς τὸν Καίσαρα, αναφέροντας ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ γερμανὸ ἱστορικὸ Μόμσεν: «Ὅπως ὁ καλλιτέχνης μπορεῖ νὰ ζωγραφίσει τὸ κάθε τι μὰ ὄχι καὶ τὴν ὑψίστην ὠραιότητα, ἔτσι καὶ ὁ ἱστορικὸς βουβαίνεται, ὅταν, στὰ κάθε χίλια χρόνια μιὰ φορά, τοῦ φανερώνεται τὸ τέλειο. . . Χρέος μας νὰ περιορισθοῦμε διαλαλῶντας πῶς εἶναι εὐτυχισμένοι ὅσοι εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους τὴν τελειότητα αὐτὴ καὶ προσπαθῶντας νὰ μαντέψουμε τίς διαστάσεις τῆς ἀπ' τὴν αἰωνόβια ἀνταύγεια ποῦ μένει πάντα στὰ ἔργα τῆς μεγάλης αὐτῆς φύσης. Εἶναι ὅμως ἀλήθεια πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ φέρνουν τὴν σφραγίδα τοῦ χρόνου».

Καὶ ὁ κ. Μπραντές προσθέτει:

Ὁ Μόμσεν λοιπὸν δὲ βλέπει στὸν Καίσαρα τὸ ὄργανο ἑνὸς ἔργου ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Βλέπει τὴν ἀξία του γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα μέσα στὴν τελειότητα τῆς φύσης του, ἀπ' τὴν ὁποῖαν οἱ πράξεις του καὶ τὸ ἔργο τῆς ζωῆς του μιὰ μονάχα ἀνταύγεια μᾶς δίνουν.

Ἐτσι ἡ ἀνθρωπότητα πρέπει νὰ ἐπωφελεῖται ἀπ' τοὺς μεγάλους ἀνθρώπους τῆς γιὰ σκοποὺς ὠφελιμότητας. Ὁ ρόλος τοῦ ἀτόμου στὴν κοινωνία δὲν εἶνε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησή του, μὰ νὰ χρησιμεύῃ γιὰ παράδειγμα. Τὸ ἄτομο «μετέδωσε στὸ πλῆθος τὸ πῶς, μὲ τὸν τρόπο τὸ δικό του, σκέπτεται καὶ τὸ πῶς αἰσθάνεται». Στὸ θανὸ συγγραφέα ἡ ἰδέα τῆς μεγαλοφυΐας, εἶνε πάντα ἐνωμένη μὲ τὴν ἰδέα τῆς προόδου:

Ὁ μέγας ἀνθρώπος δὲν εἶναι ποτὲ ἡ σύνοψη τοῦ πολιτισμοῦ ποῦ ὑπάρχει. Εἶναι ἡ πηγή καὶ ἡ ἀρχὴ ἑνὸς νέου πολιτισμοῦ.

Γιὰ νὰ εἶναι κανεὶς ἄδολα καὶ χωρὶς περιορισμοὺς δημοκράτης πρέπει νὰ συμμαρτυρῇ τὴν πεποίθησιν τοῦ Ταιν καὶ τῶν περισσοτέρων συγχρόνων σας φιλελευθέρων. Μὰ σὰν βλέπει κανεὶς πῶς ἀπὸ τὰ πλήθη δὲν πρόβαλε ποτὲ καμμιά πρωτοβουλία, καμμιά ἰδέα, διστάζει νὰ ὀνομασθῇ δημοκράτης. Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει πῶς εἶναι κανεὶς λιγότερο ἀφωσιωμένος στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερία τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων. Γι' αὐτὸ δὲν πάει νὰ πῇ πῶς εἶναι κανεὶς λιγώτερο ρι-

ζοσπάστης. Σὲ μιὰ περίστασι στὸν τόπο μου, στὴ γιορτὴ τοῦ Συντάγματος, στὰ 1884, ἔλεγα τὰ λόγια ταῦτα ποῦ τότε χτυποῦσαν ἄσχημα: «Δὲν θέλω νὰ ὑπηρετήσω τὴ δημοκρατία, γιὰτὶ δὲν εἶμαι δημοκράτης. Μὰ θὰ ἤθελα νὰ χρησιμοποῦσω τὴ δημοκρατία γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ».

Ἐξετάζοντας περὶ ὕστερα τὰ λόγια τοῦ Bentham «ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπιτύχει τὸ μεγαλύτερο ἀριθμὸ», ὁ κ. Μπραντές φτάνει στὸ συμπέρασμα πῶς τὰ λόγια αὐτὰ δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστα μὲ τὴ θεωρία του γιὰ τὸ μεγάλο ἀνθρώπο ποῦ σέρνει μαζί του τὴ γενικὴ εὐτυχία καὶ ἀκμὴ.

Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐπιμείνῃ κανεὶς περισσότερο γιὰ νὰ δείξη πόσον ὁ θανὸς συγγραφέας ἔμεινε πιστὸς σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, στὶς ἀρχὲς τῆς νιότητος του. Στὸν ἀμετανόητο αὐτὸν ἰδεολόγο, οἱ πολιτικὲς καὶ οἰκονομικὲς πραγματικότητες τῶν τελευταίων χρόνων δὲν εἶχαν καμμίαν ἐπίδραση.

Τὸ Φλεβάρη τοῦ 1912, τὴν ἑβδομηκονταετηρίδα τοῦ κ. Μπραντές, ἔγιναν στὴν Κοπεγχάγη ἕκτακτες γιορτὲς πρὸς τιμὴν του. Ὁ Βασιλεὺς ἔδωσε τότε στὸν μέγας κριτικὸ, «χρυσὸ μετάλλιο τῆς ἀξίας μὲ στέμμα». Ἐτσι ἡ ἐπίσημη καθιέρωσις ἤρθε νὰ δυναμώσῃ τὴν ἐκτίμησιν τῶν διανοουμένων τάξεων. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ εἶχαν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου κοπάσει ὅλες οἱ παλιὲς ἀντιφωνίες. Ἐκεῖνος ποῦ μιὰ φορά ἦταν παραγνωρισμένος, παρουσιάστηκε σ' ὀλόκληρη τὴ Δανία, σὰν μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ μορφή. Ἀκόμα κι' ὅσοι χτὲς ἀκόμα τὸν πολεμοῦσαν ἐξοντωτικὰ ἀποκαλύφθηκαν μπροστὰ στὸ ταλέντο του κι' ὁ συντηρητικὸς τύπος ἐνώνει τὰ παινέματά του μὲ τοὺς διθύραμβους τῶν ριζοσπαστικῶν ἑφημερίδων.

Ὁ κ. Μπραντές μπορεῖ σήμερα νὰ ζῆσει στὸν τόπο του μὲ τὸ χαμόγελο καὶ τὴ γαλήνη στὸ πρόσωπο. Στους φοιτητὲς ποῦ μαζεύονται γύρω του λέγει μὲ ἡρεμία λόγια φιλικὰ ποῦ θυμίζουν πολὺ τίς εὐθυμίες καὶ χαριτωμένες προσφωνήσεις τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. «Φυλάγεσθε ἀπ' τὸ οὐίσκυ, τοὺς ἔλεγε τελευταῖα, μὴν κάμνετε κατάχρησι στὸ κάπνισμα, φυλάγεσθε ἀπ' τὰ παιγνίδια! ἀποφεύγετε τὰ κρομύδια!» Μὰ ἀμέσως ἔπειτα προσθέτετε πῶς δὲν ἦταν δουλειά του νὰ διδάσκῃ ἠθικὴ καὶ γι' αὐτὸ συμπλήρωνε τίς συμβουλές του προτρέποντας τοὺς ἀκροατὲς του νὰ μὴ φυλάγονται καθόλου ἀπ' τὸν ἔρωτα χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παραδίδονται στὴν παραλυσία.

Ὁ ἔρωτας μεγαλώνει τὴ φαντασία καὶ κάμνει τὸ πνεῦμα παραγωγικόν. Ὁ ἔρωτας μοιάζει μὲ Ἰσπανικὸ πανδοχεῖο. Δὲ βρίσκει κανεὶς τίποτα ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἔφερε μαζί του.

Ἐνα ραντεβού ἔρωτικὸ δίνεται πάντα σὲ ὀρισμένη ὥρα καὶ σὲ προσδιορισμένον μέρος. Μὰ ὁ καθένας ξέρει πῶς ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο περι-

ΣΟΝΕΤΤΟ

Η πίκρα ή μαύρη πότισε τήν ἔρημή μου ιούτη,
μάταια κηταπιάνομαι ἐλπίδες νά στυλώνω
τά χέρια μου δεητικᾶ στή μοῖρα κι' ἄν ἀπλώνω
τίποτα πιά δέν καρτερῶ ἀπ' εὐν κουφή Θεότη.

Τίποτα πιά δέν κρητερῶ κι' ἀγάλια ἀγάλια λιώνω,
μ' ἀγέραςτοι ὡς γεννήθηκαν οἱ πόθοι μου ὅλοι οἱ πρῶτοι,
ἐνῶ τρανεύει τῆς καρδιάς ή σείνα χρόνο ὡς χρόνο
στήν ὕψη μου ξαπλώνεται τοῦ θάνατου ή ὠχρότη.

Κι' εἶν' οἱ πνοές τῆς ἀνοιξις γλυκιές, μῦρα γιομάτες,
τά περιβόλια ἀιθόσπαρτα, γλυκόλαλα τ' ἀηδόνια,
κι' εἶν' οἱ κοπέλλες τριφερές, δειλές κι' ὀμμορφομάτες,

κι' ἀκόμα ὁ κόσμος γιά παιδὶ μὲ παίρνει. Καὶ ζηλεύει
ὁ κάθε γέρος σὰν μετρᾶ τὰ λίγα μου τὰ χρόνια,
καὶ ἴγὼ τὸ Μαῦρο Βασιληᾶ τοιῶθω, νὰ μὲ κοντεύη.

Μιτυλήνη

M. KAM.

μένει πάντα σὲ κάποιαν ἄλλη γωνιά τοῦ δρόμου.

Γι' αὐτὸ κάθε μάχη εἶναι μοιραῖο νὰ χαθεῖ. Μιά μάχη δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ ἕνα φανταβου μεγαλόπρεπο, ὀρισμένο στὸ διάβα τοῦ καιροῦ, σ' ἕνα μέρος προσδιορισμένο ἀπὸ πρῶτα ὅπου, σὰν σημάει, ἡ ὥρα ἢ ἀποφασιστική, ἔρχονται ἄλλα στρατεύματα ἀπὸ κεῖνα ποῦ εἶγαν διαταχτεῖ καὶ γυπιοῦνται μὲ ἕναν ἔχτρο ποῦ δέν εἶναι κεῖνος ποῦ περίμεναν. Κι' αὐτὸ λέγεται παγκόσμια ἱστορία.

Γι' αὐτὸ ποτὲ μάχη δέν κερδίστηκε, μὰ πάντα χάθηκε ἀπ' τὸ μέρος ποῦ ἔχαμνε στραβὲς κινήσεις ἢ καὶ ποῦ ἔφτανε πολὺ ἀργά, . . . καὶ γιὰ τοῦτο ὁ ἀντίπαλος κηρυσσότανε νικητῆς καὶ διατηροῦσε τὸ ἔδαφος ποῦ εἶχε καταλάβει . . . Κάτι παρόμοιο συμβαίνει καὶ στὸν Ερωτα. "Ἄς σὰς χρησιμέψει λοιπὸν σὰν σλολεῖὸ ἀκριβείας

Οἱ εἰρηνικοὶ αὐτοὶ λόγοι διασκεδάζουνε τὰ θαλερὰ γερατεῖα τοῦ κ Μπραντές. Κάποτε τοῦ συμβαίνει νὰ ἐπιστρέφει στὰ παλιά του. "Ἐτσι τελευταῖα, στοχάστηκε νὰ ξεφουρνίσει ξαφνικά, σ' ἕνα αὐτοβιογραφικὸ εὐθυμογράφημα, ἕνα διάλογο με-

ταξὺ τοῦ Δὸν Κιχώτη καὶ τοῦ Χίμλετ.

Καὶ οἱ δυὸ ἥρωες ἐνσαρκώνουν τὸ ἰδανικὸ ποῦ ἐπιδίωξε ὁ συγγραφέας, σ' ὅλο του τὸ μακρινὸ στάδιο Τους ἀγῶνες του, τὶς ἀπογοητεύσεις του καὶ τὶς ἐλπίδες του τὶς ξαναβρίσκει στὸ πρόσωπο τοῦ χιμαιρικου ἔραστῆ τῆς Γλυκερίας, καθὼς καὶ στὸν μελαγχολικὸν ὄνειροπόλο τοῦ Elsenour. Νὰ κι' ὁ μῦθος ποῦ, φαντάζεται ὁ κ. Μπραντές: Ο ἰππότης τῆς ἔλεεινῆς μορφῆς ἐκεῖ ποῦ, σέρνοντας ἀπ' τὸ χαλινὸ τὸν Ἀχαμνόντα ποῦ πάντα κούτλαινε, ἐτοιμαζότανε νὰ γυρίσει στή Βοιωτία, ἀφοῦ εἶχε διατρέξει τὸν κόσμον ὀλόκληρο, συναντᾶ στήν ἄκρη τοῦ δρόμου τὸ μελαγχολικὸ πρίγκηπα τῆς Δανίας τριγυρισμένο ἀπὸ περίλαμπρη συνοδεία ἰπποτῶν. Ἀφοῦ εἶπαν τὸν πόνον τους καὶ συνόψισαν τὶς διαφορὲς μεταλλαγές ποῦ ἡ φαντασία τοῦ κόσμου ἐδῶ καὶ τρεῖς αἰῶνες τοὺς χάρισε, φεύγουν παρηγορημένοι κ' οἱ δυὸ, περπατώντας πλάι-πλάι «γιὰ νὰ χτίσουν τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ μέλλοντος» στὸ μέρος ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποῦ εἶχε διαλέξει ὁ Δὸν Κιχώτης.

(Μετάφρ.) Β. Ε. Π.

ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΠΩΣ ΕΓΙΝΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΜΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Όταν έγεινα προσωρινός διευθυντής μίς γεωργικής έφημερίδας, δέν ανέλαβα τὰ καθήκοντά μου χωρίς δειλία. Όπως κ' ένας στεριανός δὲ θὰ δεχότανε χωρίς κάποιο φόβο νὰ κυβερνήσῃ ἕνα καράβι, ἔτσι κι' ἐγώ. Μὰ βρισκώμουναι σὲ μιὰ θέση ποῦ ἔπρεπε πρῶτα πρῶτα νὰ κυττάξω νὰ πάρω τὸ μισθό. Ο καθαυτὸ διευθυντὴς ἐπήγαινε σὲ ταξίδι, δέχτηκα λοιπὸν τοὺς ὅρους του κ' ἐπῆρα τὴ θέση του.

Εντρύφησα στὸ αἶσθημα πῶς βρῆκα πάλι δουλιὰ καὶ ὅλη τὴν ἑβδομάδα ἐργάσθηκα μὲ μιὰ καθάρια ἀπόλαψη. Ρῆξάμε νὰ τυπώσουμε καὶ φύλαξα νάλλῃ τὸ βράδυ μὲ κάποια ἀγωνία, γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν οἱ κόποι μου ἐμελλαν νὰ κινήσουν τὴν προσοχή. Τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγα ἀπ' τὸ γραφεῖο μὲ τὸ βασιλεμα τοῦ ἡλίου, κάποιοι ἄνθρωποι καὶ μερικὰ γκαρσόνια, ποῦ ἦτανε συναγμένα στὸ κάτω κάτω σκαλοπάτι, σκορπίστικαν μονομιᾶς καὶ μ' ἀφήκανε νὰ περάσω καὶ ἄκουσα ἕνα δυὸ τους νὰ λένε :

«Αὐτὸς εἶνε!» Τὸ περιστατικὸ τοῦτο φυσικὰ μὲ κολάκεψε. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ξαναβρῆκα πάλι μιὰ παρόμοια σύναξη μπροστά στὴ σκάλα, ἀφοῦ ἔξω στὸ δρόμο ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀπάντησα σκόρπια ζευγάρια κάποιων ποῦ στεκόντανε καὶ ποῦ καθὼς περνοῦσα μὲ κύτταζαν μὲ περιέργεια. Ἡ σύναξη τῆς σκάλας διαλύθηκε καὶ, καθὼς ἔφθανα, τὰ ζευγάρια ἀπομακρυνθήκανε κι' ἄκουσα κάποιο νὰ λέγῃ : «Μωρὲ γιὰ κύττάξετε μάτι!» Ἐκανα πῶς δέν παρατήρησα πόσο μὲ πρόσεχαν μὰ κατὰ βάθος ἤμουναι γοητευμένος κ' ἐσχεδιάσα νὰ τὰ γράψω ὅλα στὴ θειά μου. Ἀνέβηκα τὰ λίγα σκαλιὰ κι' ἄκουσα φωνὲς εὐθυμίας κ' ἕνα δυνατὸ γέλοιο καθὼς ἔφθασα στὴν πόρτα τοῦ γραφείου μου. Σὰν ἀνοιξά, εἶδα δυὸ νέους, ποῦ καθὼς μὲ εἶδαν τὰ πρόσωπά τους κιτρίνησαν καὶ μακρυναν κ' ἔξαφνα κ' οἱ δυὸ πήδηξαν ἀπ' τὸ παράθυρο μὲ μεγάλο κρότο. Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ μ' ἐξέπληξε.

Μισὴ ὥρα ἐπάνω κάτω πρὶ ὕστερα ἕνας γέρος κύριος, μὲ πλούσια γένεια, μὲ εὐγενικὸ πρόσωπο καὶ μᾶλλον αὐστηρό, μπῆκε καὶ κάθησε στὴν πολυθρόνα, ποῦ τοῦ ἔδειξα. Φαινόντανε ἀπασχολημένος. Ἐβγαλε τὸ καπέλλο του τὸ ἀπέθεσε κατάχαμα, κ' ἔβγαλε ἀπὸ μέσα ἕνα κόκκινο μεταξωτὸ μαντύλι κ' ἕνα φύλλο τῆς ἑφημερίδας μας. Ἀπλωσε τὴν ἑφημερίδα στὰ γόνατά του κ' ἐνῶ πᾶσδρευε τὰ γυαλιὰ του μὲ τὸ μεταξωτὸ μαντύλι του, εἶπε :

— Εἶστε ὁ νέος διευθυντὴς ;

Ἀποκρίθηκα πῶς ἐγώ ἤμουν.

— Ἐκάνατε ἄλλη φορὰ διευθυντὴς γεωργικῆς ἑφημερίδας ;

— Οχι, τοῦ εἶπα, αὐτὴ εἶνε ἡ πρώτη φορὰ.

— Μὰ εἶπα κ' ἐγώ ! Καὶ δέν μοῦ λέτε, ἔχετε κάποια πρακτικὴ γνώση ἀπὸ γεωργικά ;

— Δὲ μοῦ φαίνεται. Δέν πιστεύω.

— Κάτι μοῦ τῶλεγε, εἶπε ὁ γέρο κύριος βάζοντας τὰ γυαλιὰ του καὶ κυττάζοντάς με ἀπὸ πάνω μ' ἕνα τρόπο σὰ νὰ ἤθελε νὰ μὲ φάγῃ ἐνῶ ξεδίπλωνε τὴν ἑφημερίδα του. Θέλω νὰ σᾶς διαβάσω τί μ' ἔκαμε νὰ τὸ ὑποθέσω. Εἶνε τοῦτο δὰ τὸ ἄρθρο. Ἀκούστε καὶ πῆτε μοῦ ἂν εἶστε σεῖς ἐκεῖνος ποῦ ἔγραψε τ' ἀκόλουθα :

«Δέν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ξεριζώνουν τὰ γογγύλια. Προτιμότερο θὰ ἦτανε ν' ἀνεβάζον ἕνα παιδί γιὰ νὰ τὰ ρίχνῃ κουνώντας τὸ δέντρο.

— Ἐ λοιπὸν τί σκέπτεσθε ;—γιατί βέβαια ἐσεῖς γράφατε αὐτὴ τὴ φράση.

— Τί σκέπτομαι ; Μὰ σκέπτομαι πῶς εἶνε πολὺ σωστὴ. Πολὺ λογικὴ. Ἐγώ τὴν πεποίθησα πῶς κάθε χρόνο μόνο σὲ τούτῃ τὴν περιφέρεια ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων μόδια γογγύλια πᾶνε χαμένα ἐπειδὴ τὰ ξεριζώνουν προτοῦ ἀκόμα ὠριμάσουν καλὰ καλὰ. Ἀπεναντίας ἂν ἀνέβαζαν ἕνα παιδί νὰ κουνήσῃ τὸ δέντρο. . . !

— Νὰ κουνήσῃ τὴ γιαγιά σου ! Ὡστε πιστεύετε πῶς τὰ γογγύλια φυτρώνουν ἐπάνω στὰ δέντρα !

— Ὡ ὄχι ! Βέβαια ὄχι ! Ποῖος σᾶς εἶπε πῶς φυτρώνουν ἐπάνω στὰ δέντρα ; Εἶνε μεταφορικὴ ἢ ἔκφραση, καθαρὰ μεταφορικὴ. Κ' ἔξῃν νάναί κανεῖς γαῖδαρος μὲ σαμάρι, καταλαβαίνει πολὺ καλὰ πῶς τὸ παιδί ἔπρεπε νὰ τινάζῃ τὴ ρίζα. . . »

Σ' αὐτὸ ἐπάτω ὁ ἡλικιωμένος κύριος σηκώθηκε, ἔσκισε σὲ φιλά φιλά κομματάκια τὴν ἑφημερίδα, τὴν ποδοπάτησε, ἔσπασε μὲ τὸ μπαρτοῦνι του μερικὰ πράματα, διεκήρυξε πῶς ἤμουν πρὶ ἀγράμματος κι' ἀπ' ἀγελάδα κ' ἔφυγεν ὕστερα χτυπώντας τὴν πόρτα ἔσπισα του κοντολογίης φέρθηκε μὲ τέτοιο τρόπο, ποῦ σχηματίσα τὴν πεποίθησα πῶς κάτι δέν τὸν εἶχε ἀρέσει μὴ ξέροντας ὅμως τὸ τί, δέν μπόρεσα νὰ τὸνε βοηθήσω σὲ τίποτε.

Ὑστερ' ἀπὸ μιὰ στιγμή, ἕνας μακρόλακας μὲ ὄψη νεκρική, μὲ μαλλιά ἴσια, ποῦ πέφτανε στὶς πλάτες του καὶ μὲ τὰ τσαλιὰ τῶν γενειῶν του, ποῦ τὰ εἶχε ἀξύριστα ὀχτῶ μέρες, ὄρθῃ στὸς λόφους καὶ στὶς κοιλάδες τοῦ προσώπου του, ὤρμησε μέσα στὸ γραφεῖο μου στάθηκε ἀκίνητος, μὲ τὸ δάχτυλο στὰ χεῖλια του καὶ γέροντας τὸ κεφάλι καὶ τὸ σῶμα του σὰν ν' ἀφιγκράζονταν.

Ἡ σιωπὴ ἦταν ἀπόλυτη. Τὸ ὑποκείμενο ἀφιγκράστηκε ἀκόμη. Κανένας θόρυβος. Τότε σφάλιξε τὴν πόρτα μὲ τὸ κλειδί κ' ἔπειτα ἦλθε πρὸς τὸ μέρος μου πατώντας στὶς μύτες τῶν ποδαριῶν του μὲ προφύλαξη ὡς ποῦ μ' ἀγγίξε. τότε στάθηκε. Ἀφοῦ κύτταξε τὸ πρόσωπό μου κάμποση ὥρα μ' ἐνδιαφέρον ἀνυπολόγιστο, ἔβγαλε ἀπ' τὴ μέσα τσέπη τοῦ ρούτου ἕνα διπλωμένο φύλλο τῆς ἑφημερίδας μας.

— Αἱ ! Αἱ ! εἶπε. Νάτο, αὐτὸ ποῦ γράφατε. Διαβάστετέ μου το, γρήγορα, βοηθήστε με. Ὑποφέρω.

Διάβασα τὰ ἀκόλουθα. Καὶ ὅσο οἱ φράσεις μου ἔπεσαν ἀπ' τὰ χεῖλιά μου, εἶχα τὸν καιρὸ νὰ ἰδῶ ἢ γαλήνη νὰ ξαναχύνεται στὸ πρόσωπό του οἱ μῦς του, νὰ ξετεντώνουν καὶ ἢ ἀγωνία νὰ χάνεται ἀπ' τὴν ὄψη του, ἢ ἡσυχία ν' ἀπλώνεται στὰ χαρακτηριστικά του σὰν τὸ ἡμερο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἐπάνω σὲ μιὰ ρημαγμένη τοποθεσία.

«Ὁ κοκινόκωλος εἶν' ἕνα ὠραῖο πουλί, μὰ κ' ἡ ἀνατροφή του ἀπαιτεῖ μεγάλες περιποιήσεις. Δέν πρέπει νὰ κάμνουμε τὴν εἰσαγωγή του πρὶν ἀπ' τὸ Θεριστὴ καὶ ὕστερ' ἀπ' τὸ Σεπτέμβρη. Τὸ χειμῶνα, πρέπει νὰ τὸν βάζουμε σὲ μέρος ζεστὸ γιὰ νὰ μπόρῃ νὰ πλῆκώσῃ τὰ μικρά του.»

«Εἶνε φῶς φανερό πῶς ἡ φετινὴ χρονιά θὰνε ὀψιμη γιὰ τὰ σπαρτά. Ὁ γεωργὸς θὰ κάνῃ καλὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ φυτεῖ τις καταβολὰδες τοῦ σιταριοῦ καὶ τις ρίζες τοῦ καλαμποκιοῦ τὸν Ἰούλιο ἀντὶς τὸν Αὐγούστο.»

«Μερικὰ γιὰ τὰ κολοκύθια: Τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὰ μούρα εἶναι περιζήτητά ἀπ' τοὺς ἰθαγενεῖς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Νέας Ἀγγλίας, ποῦ τὰ προτιμοῦν ἀπ' τὰ φραγκοστάφυλα μὲ σκουμπριά γιὰ νὰ κάνουν τις τούρτες τους. Τὰ προτιμοῦν ἀκόμη κι' ἀπ' τὰ σμέουλο γιὰ τις ἀγελάδες τους, ἐπειδὴ δέν λασπώνουν καί εἶνε πρὶ ἁρεπτικά. Τὸ κολοκύθι εἶνε τὸ μόνον φαγώσιμο εἶδος τῆς οἰκογένειας τῶν ἐσπεριδοειδῶν ποῦ εὐδοκίμει στὰ ψυχρὰ κλίματα, ἂν ἐξαιρέσει κανεῖς τὴ νεροκο-

λοκυθιά και μερικά είδη καμπακιών. Η συνήθεια όμως να το φυτεύουν στις αυλές για να κάνουν πρασινάδα στους τοίχους και κρεβαταριές χάνεται πολύ γρήγορα. Γιατί σήμερα είναι αναγνωρισμένο πως ή κολοκυθιά, όσο για να κάνει ίσκιο, δεν αξίζει τίποτε.

«Το καλοκαίρι κοντεύει και οι χήνες αρχίζουν να κάνουν τ' αυγοτάραχά τους».

Ο άκροατής μου ένθουσιασμένος ώρμησε προς το μέρος μου μου έσφιξε τα χέρια και φώναξε :

— «Στάσου! Στάσου! Φτάνει! Τώρα κατάλαβα πως τάχω σωστά, πως διαβάσατε απaráλλαχτα όπως εγώ και κατά λέξη. Αλλά ω ξένοι, όταν σας πρωτοδιάβασα σήμερα το πρωί, είπα μέσα μου: Οχι, όχι, ποτέ μου πρωτότερα δεν το πίστεψα αν κ' έβλεπα πόσο με περιποιούνταν οι φίλοι μου, τώρα όμως κ' εγώ ο ίδιος αισθάνομαι πως τρελλάθηκα. Και τότε έβαλα ένα ξεφωνητό, που θα μπορούσατε να τ' ακούσατε από δυο μίλια αλάργα, και τώβαλα στα πόδια με απόφαση να σκοτώσω άνθρωπο, επειδή ένοιωθα πως τούτο θα μου συνέβαινε γρήγορα ή άργα και είπα πως θάτανε το ίδιο ν' αρχίσω να σκοτώνω αυτοστιγμής. Ξαναδιάβασα για να θεβαιωθώ από μιαν άκρη σ' άλλη ένα παράγραφο σας, ύστερα έβαλα φωτιά στο σπίτι μου κ' έφυγα. Εσπασα στο δρόμο τα χέρια και τα πόδια πολλών ανθρώπων και κάρφωσα κάποιον στην κουφάλα ενός δέντρου τόσο καλά, που θα τον ξανάβρω όποτε θελήσω. Μά σκέφθηκα πως περνώντας από δω έπρεπε νάβρω στα γραφεία σας, για να θεβαιωθώ για την τρέλλα μου. Τώρα ξέρω τι να υποθέσω και σας θεβαιώνω πως είναι ευτύχημα για τον άνθρωπο, που έχω βάλει στο δέντρο. Ξαναπερνώντας απ' εκεί θα τότε σκότωνα το δίχως άλλο. Καληνύχτα. Κύριε, καληνύχτα, μου βγάλατε απ' το μυαλό μου ένα μεγάλο θάρος. Το λογικό μου βάσταξε χωρίς να το κόψη λάσπη ακούοντας να μου διαβάζετε ένα απ' τα γεωργικά σας άρθρα. Ξέρω, πως τίποτε απ' εδώ κ' εμπρός δε θα μπορέσει να μου το κουνήσει. Καληνύχτα, Κύριε».

Ένοιωσα κάποια συγκίνηση αναμετρώντας τα κακουργήματα και τους έμπορησμούς που αυτό το υποκείμενο βάλθηκε να κάμει, και δεν μπορούσα να μ'ην συλλογιστώ πως ήμουν κ' εγώ λιγάκι ή άφορμη. Μά τα συναισθήματά μου αυτά γρήγορα έσβυσαν, επειδή ο καθυατό διευθυντής είχε μπή στο γραφείο.

Είπα μέσα μου: «Θάκανες καλύτερα να π'ας να πάρης τον άέρα σου στην Αίγυπτο, όπως σου το συμβούλεψα. Κάτι τότε θα μπορούσε να γίνει για την πρόοδο της έφημερίδας σου. Μά δε θέλησες δά μ' ακούσης και να σε τι κατάσταση ήλθες. Έπρεπε να το περιμένης».

Ο διευθυντής φαίνονταν συνεφιασμένος, κατχλυπημένος, απελπισμένος. Κύτταξε τις ζημιές που ο γέρος κύριος και οι δυο νέοι είχανε κάνει και είπε :

— Ασκηση δουλειά, πολύ άσκημη δουλειά! Το μπουκαλάκι της κόλλας σπασμένο, σπασμένα έξη τζάμια, ένα δοχείο που φτούν και δυο κηροστάτες. Μά δεν είναι αυτό το χειρότερο. Το χειρότερο είναι που χρεωμοτακίστηκεν ή υπόληψη της έφημερίδας και τούτο, φοβούμαι, για πάντα. Δεν πουλιούνταν πολύ έως τώρα, και το χθεσινό μας τράβηγμα ποτέ δεν ακούστηκε, ούτε έγινε ποτέ για μ'ας τόσος λόγος. Μά τάχα πρέπει να είναι κανείς ευχαριστημένος από μια επιτυχία που τη χρεωστεί στην τρέλλα κι από μια ευδοκίμηση που βασίζεται σε μια έγκεφαλική αδυναμία; Οσο είναι αλήθεια πως είμαι τίμιος άνθρωπος, φίλε μου άλλο τόσο σε θεβαιώνω πως ο δρόμος είν' έξω γεμάτος κόσμος. Άλλοι είναι σκαλωμένοι στους φράχτες και σας παραμονεύουν να βγίητε γιατί πιστεύουν πως τάχετε χαμένα. Κ' έχουνε λόγο να το πιστεύουν, αφού διάβασαν τα άρθρα σας που είναι άισχος για την δημοσιογραφία. Μά π'ητε μου λοιπόν, τί μπόρατε να σας βάλη στο κεφάλι πως μπορούσατε να συντάξετε μια έφημερίδα με τέτοιο τρόπο; Εσείς φαίνεστε πως δεν ξέρετε ούτε τα πρώτα στοιχεία της άγρονομίας. Δεν μπορείτε να ξεχωρίσετε εν' αλλάκι από μια σβάρνα. Μιλάτε για τις εποχές που οι άγελάδες αλλάζουν τρίχα και συστήνετε να μεριώσουμε τ' άτσίδα με την πρόφαση πως αγαπούν τα παιχνίδια και πιάνουν τους ποντικούς!

Η παρατήρησή σας πως τα μύδια μένουν ήσυχα όταν ακούνε μουσική είναι περιττή όλως διόλου. Τίποτε δεν μπορεί να συγκινήση τα μύδια. Τα μύδια μένουν πάντα ήσυχα. Τα μύδια με κανένα τρόπο δεν ενδιαφέρονται για μουσική. Α! γη και ουρανό, φίλε μου! Αν έσπούδαζες σε όλη σου τη ζωή για ν' άποχτήσης όση μπορούσες άμάθεια, ποτέ σου δε θα κατώρθωνες να δώτης εξετάσεις διδακτορικές στην άγραμματοσύνη λαμπρότερες απ' τις σημερινές. Δεν είδα ποτέ στη ζωή μου τέτοιο πράμα. Η παρατήρησή σας πως τα ένδικά κάστανα προτιμούνται κάθε μέρα και πιότερο, που σας έδωκε άφορμη να γράψετε έμπορικό άρθρο, έγινε άκριβώς για να κατστρέψη την έφημερίδα μου. Σας παρακαλώ να αφήσετε την εργασία σας και να φύγετε. Δεν έχω πιά ανάγκη έξοχής. Δεν θα μπορούσα πιά να την άπολάψω ξέροντας πως καθούσαστε στον τόπο μου. Αδιάκοπα θα συλλογιούμαι με τρομάρα τι θα συστήσετε την έρχομένη φορά στους αναγνώστες μου. Χάνω την ύπομνη μου όταν σκεφθώ πως μιλήσατε για καλλιέργεια στρειδιών με τον τίτλο «Κηπουρός τοπειογράφος». Σας ίκετεύω να φύγετε. Τίποτε στον κόσμο δε θα μπορούσε να με πείση να πάγω στην έξοχή. Ω! γιατί δε μου είπατε πως δε σκαμπάζετε τίποτε από γεωργική;»

— Γιατί, στάχυ της σύκαλης, άγκυναροκέφαλε, γυιέ της κουνουπιδιάς! Μά είναι ή πρώτη φορά στη ζωή μου που ακούω τόσο γελοίες παρατηρήσεις. Σας λέγω πως δημοσιογραφώ δεκατέσσερα τώρα χρόνια χωρίς ν' ακούσω ποτέ να λένε πως χρειάζεται να ξέρη κανείς το πικραμικρό για να γράφη έφημερίδα. Ω γογγύλι! Ποιος λοιπόν κάνει τις κριτικές για τα δραματικά έργα στις έφημερίδες; Ένας σωρός τσαγκάρηδες διχλεγμένοι επίτηδες και μαθητευόμενοι φαρμακοποιοί, που νοιώθουν από θέατρο όπως εγώ από γεωργική και μήτε γρ' παραπάνω. Και τις βιβλιοκρισίες, ποιος τις γράφει; Άνθρωποι που δεν έγραψαν ποτέ τους οι ίδιοι κανένα βιβλίο! Και ποιος γράφει τα οικονομολογικά άρθρα; Εκείνοι που έχουν κάθε λόγο να μη σκαμπάζουν το παραμικρό από χρηματιστικά. Και ποιοι λένε γνώμη για τις στρατιωτικές έκστρατείες; Άνθρωποι που δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τον κρότο του κανονιού απ' το μούγκρισμα ενός βωδιού κ' ένα άτρο από ένα φανάρι. Ποιος γράφει τα άρθρα εναντίον του αλκοολισμού και ουρλιάζει εναντίον του ρομιού; Παλληκαράδες που τα χνώτα τους δε θα ξεβρωμίσουν ως τη μέρα που θα τους θάψουν. Ποιος συντάχνει τις γεωργικές έφημερίδες; Εσύ, κεφάλι άγράμματο. Και όλοι εκείνοι που κατά γενικό κανόνα έπεσαν έξω στην ποίηση, ή στα μυθιστορήματα με το κίτρινο εξώφυλλο στα δράματα που κάνουν έντύπωση, στα κοινωνικά χρονογραφήματα και που στο τέλος ξεπέφτουν στη γεωργία προτού ν' άράξουνε στο νοσοκομείο. Κ' εσείς λοιπόν τολμάτε να μου μάθετε γράμματα στην τέχνη του δημοσιογράφου; Κύριε, ξέρω το επάγγελμα τούτο απ' το άλφα ως στο ώμέγα και σας λέγω πως όσο λιγώτερο ένας άνθρωπος είναι για αυτό άρμόδιος, τόσο πιο του συρμού γίνεται και κερδίζει παράδες. Πέρνω για μάρτυρα τον ουρανό πως αν ήμουν άγράμματος αντίς νάμαι πεπαιδευμένος, άναίσχυντος αντίς νάμαι μετριόφρων θα μπορούσα να βγάλω κ' εγώ κάποιιο όνομα στον κόσμο τούτο τον κρ'ο και τον έγωιστικό. Αποσύρομαι, Κύριε. Αφ' ότου μου φερθήκατε όπως μου φερθήκατε, αποφάσισα ν' αποσυρθώ. Έκαμα το χρέος μου. Έξεπλήρωσα τα καθήκοντά μου με όση μπορούσα πιότερη άκρίβεια. Είχα την άξίωση πως θα μπορούσα να κάμω την έφημερίδα σας ενδιαφέρουσα για όλες τις τάξεις των αναγνωστών. Τώκαμα — Είχα υποσχεθ' ν' ανεβάσω το τράβηγμά σας στις είκοσι χιλιάδες. Ακόμη δυο βδομάδες και τ' ανεβάζα. Και θα σας έδωδα το καλύτερο είδος των αναγνωστών που έφθασε νάχη γεωργική έφημερίδα στον κόσμο, χωρίς κανένα καλλιερρητή, κανένα υποκείμενο άξιο να ξεχωρίση ένα καρπούζι από ένα ροδάκινο κ' αν άκόμη πήγαινε για τη ζωή του. Εσύ χάνεις με το χωρισμό μας, ω ρίξα της τούρτας, και όχι εγώ. Χαίρε», — Και έφυγα.

Γ. ΣΗΜΗΡΩΤΗ

ΤΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

ΔΡΑΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΡΙΠΡΑΚΤΟ

ΠΡΑΞΗ Γ.

(Συνέχεια)

Ρίτα.— Για να δοῦμε τί θά πῆ ὁ γιατρός. Ἴσως δὲν εἶναι τίποτε σοβαρό. Μὴν τὰ μεγαλώνεις τὰ πράγματα.

Δανάν.— Δὲν τὰ μεγαλώνω καθόλου. . . . Καὶ πολὺ φοβοῦμαι μήπως εἶναι τὰ συμπτώματα καμμιᾶς βαρυᾶς ἀρρώστιας ποῦ τῆς ἔρχεται. . .

Ρίτα.— Σώπα! μὴν πάγη ὁ νοῦς σου στὸ κακό. . . .

Δανάν.— Πῶς νὰ μὴ πάγη. . . . (Βουρκωμένη) Ἐπρεπε νὰ τὴν ἔβλεπες πῶς ἀγρίευε. . . . πῶς ἔκανε τὸ πουλάκι μου, καὶ πῶς ταραζώνταν τὸ κορμάκι του σὰν τὸ ψάρι. . . . Καὶ τὰ μάτια τῆς Ρίτα. . . . κείνο τὸ ἀπλανὲς βλέμμα τῆς! . . . Τί νὰ σοῦ πῶ, τέτοια τρομάρα δὲν τὴν δοκίμασα ποτέ στὴ ζωὴ μου. . . .

Ρίτα.— Ἄς περιμένουμε τὸ Γιατρό. Δὲν πρέπει ν' ἀνησυχῆς ἔτσι πρὶν νὰ τὴν κυττάξῃ. . .

Δανάν.— Τί θὰ γίνω Θεέ μου! Τί φουρτούνα ποῦ μοῦρθε. . . .

Ρίτα.— Καὶ μήπως ἡ δική μου εἶναι μικρότερη; Ἄν ἤξερες τὴν ἀγωνία μου αὐτὴ τῆ στιγμὴ! Εψάξα τ' ὅλο τὸ Παρίσι. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι ἔτσι χαμένος ἀπὸ προχθές, δὲν ἐξηγεῖται ἀλλοιῶτῃκα; . . . Ἡ δὲ θέλει πιά νὰ μὲ δῇ ἢ θὰ ἔφυγε ἀπὸ τὸ Παρίσι μ' αὐτὴν ποῦ τὸν. . . . (Κομπιάζει καὶ κάνει νὰ κλάψῃ).

Δανάν.— Πόσο σὲ λυποῦμαι Ρίτα μου. Μὰ δὲν εἶναι δυνατὸ αὐτό. Θὰ σὲ εἰδοποιήσω. Ὅ,τι καὶ νὰ συμβαίνει θὰ σὲ εἰδοποιήσω. Περίμενε. Μὴν ἀπελπίζεσαι. Ὁ Ρολάνδος εἶνε καλός, εὐγενής, δὲν μπορεῖ νὰ. . . .

Ρίτα. Ὅχι, ὄχι Δανάν μου. Μὴν ἐλπίζεις τίποτε. Τὴν ἀγαπᾶ τρελλά. Αὐτὸ πιά εἶναι ὀλοφάνερο. Καὶ μιὰ ποῦ τὴν ἀγαπᾶ ἔχει ὅλο τὸ δικαίωμα νὰ θέλῃ νὰ μ' ἐγκαταλείψῃ. Δὲν τὸν ἀδικῶ γι' αὐτό. Δὲ φταίει καθόλου αὐτός. Ἐγὼ μὴ νάχα φταίω ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸν ξεριζώσω ἀπὸ μέσα μου καὶ γυρίζω ἀκόμα σὰν τρελλή, νὰ τὸν εὔρω. . . . Ἄς μπορούσα νὰ τὸν ξεγάσω! Μὰ δὲν μπορῶ. . . . Καὶ σὲ κάθε προσπάθεια ποῦ κά-

νω, βγαίνω νικημένη. . . . Γιατί νὰ τὸν ἀγαπῶ ἔτσι; Γιατί; (Κλαίει).

Δανάν.— Δυστυχισμένη Ρίτα! . . . Μὰ ὄχι δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμα. Δὲ θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ. Μὴ λυπᾶσαι. Θὰ τοῦ μιλήσω, θὰ τὸν παρακαλέσω κι' ἐγὼ! Καὶ εἶμαι βέβαιη, πῶς κι' ἄλλη ν' ἀγαπᾶ, θὰ μετανόησῃ καὶ θὰ ξανάρθῃ πάλι κοντά σου. Τὴν ἀγάπη καὶ τὴν καλωσύνη τῆ δικῆ σου πουθενὰ δὲ θὰ τῆ βρῇ.

Ρίτα (σφουγγίζοντας τὰ μάτια τῆς). Ἄλλοι μόνο!

Δανάν.— Ἐν τῷ μεταξύ βλέπε τὰ δικά μου καὶ δίνε λίγο κουράγιο στὸν ἑαυτό σου.

Ρίτα— Ναί, μὰ ἐσένα τέλος πάντων ὁ Ἄγγελος σὲ ἀγαπᾶ. . . . Καὶ ἀφοῦ ὅπως μοῦπες τὸ πρῶτ' σου ὑποσχέθηκε πῶς θὰ φύγετε σὲ ὀκτὼ μέρες, γλυτώνεις κι' ἀπὸ τὴ Γιοχάνα μιὰ γιὰ πάντα Πρόσεξε μόνο νὰ μὴν τὸν ἀφήσῃς καὶ ἀναβάλλει πάλι τὸ ταξίδι.

Δανάν.— Δὲν μπορεῖ, τὸ ἀπαιτεῖ κι' ὁ Γιατρός αὐτό. Μεῖνε ἤσυχη, κι' ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ κατάλαβα καλὰ τί θὰ πῆ Παρίσι! (Ἀκούεται τὸ κουδοῦνι. Ἡ Δανάνη σηκώνεται πάνω) Τὸ κουδοῦνι! Θᾶναι ὁ Γιατρός. . . . Καὶ δὲν εἶναι κανένας κάτω ν' ἀνοίξῃ. Θὰ πῆγε ὁ ὑπηρετὴς στὸ Φαρμακεῖο. Μιὰ στιγμὴ νὰ φωνάξουμε τὴν Ἀνθούλα. . . . (Πηγαίνει στὴ πόρτα τῆς ἀρρώστιας καὶ φωνάζει μὲ νεῦμα τὴν ὑπηρετρίσα. Ἡ ὑπηρετρίσα βγαίνει ἀμέσως) Πῶς εἶναι;

Ἐπηρετρίσα.— Ἀρκετὰ ἤτυχη Κυρία.

Δανάν.— Πῆγαινε νὰ δῆς ποῖος εἶναι στὴν πόρτα καὶ ἔλα νὰ μοῦ πῆς ἀμέσως. Ἄν εἶναι ὁ Γιατρός πὲς του νὰ περάσῃ χωρὶς νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ.

Ἐπηρετρίσα.— Μάλιστα Κυρία (Φεύγει).

Δανάν (πλησιάζοντας τῆ Ρίτα).— Σὲ παρακαλῶ Ρίτα, κάνε μου τὴ χάρη καὶ πέρασε μέσα γιὰ νὰ δῆς τὴ Μιμόζα. Θὰ χαρῆ πολὺ ποῦ θὰ σὲ δῇ. Σὲ ζήτησε πρὶν ἔρθῃς. Ἐγὼ θὰ ὑποδ' χθῶ τὸ γιατρό. Μπορεῖ νὰ θέλῃ νὰ μὲ ρωτήσῃ τί ποτε.

Ρίτα (καθὼς σηκώνεται).— Εὐχαρίστως, πηγαίνω. . . .

Δανάν.— Παρηγόρησέ την. . . .

Ρίτα.— Ἐννοια σου, ἔννοια σου. . . . (Φεύγει. Μόλις φύγει ξαναμπαίνει ἡ ὑπηρετρίσα μὲ μιὰ κάρτα στὸ χέρι).

Δανάν (κάπως ἀνήσυχη).— Ποῖος εἶναι;

Ἐπηρετρίσα.— Ὁ Κύριος Ρολάνδος Κυρία.

Δανάν (μ' ἐκπληξῆ).— Ποῖος εἶπες;

Ἐπηρετρίσα.— Ὁ Κύριος Ρολάνδος, καὶ μοῦδωσε νὰ σᾶς φέρω αὐτὴ τὴν κάρτα. Περιμένει ἔξω.

Δανάη (Διστάζοντας νὰ πάρῃ τὴν κάρτα).— Κάρτα; . . . Δώσε μου τὴν! (Ἄφοῦ τὴν διαβάσῃ ἀνησυχώντας Κατ' ἰδίαν) Πρέπει νὰ τὸν δεχθῶ . . . (Στὴν ὑπηρετρία) Πὲς τοῦ Κυρίου νὰ περάσῃ. (Ἡ ὑπηρετρία φεύγει καὶ ἡ Δανάη μένει μόνη περιμένοντας ἀνήσυχα καὶ ξανακυττάζοντας τὴν κάρτα.

ΣΚΗΝΗ 5η

ΔΑΝΑΗ Μόνη

Δανάη.— Τί ἐπέιγον καὶ σοβαρὸ ἔχει νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ; . . . Μήπως ἔρχεται γιὰ τὴ Ρίτα; . . . Μὰ ὄχι, γράφει ὅτι ἐνδιαφέρει ἐμένα αὐτό . . .

ΣΚΗΝΗ 6η

ΔΑΝΑΗ—ΡΟΛΑΝΔΟΣ

(Μπαίνει ὁ Ρολάνδος δειλά καὶ ἀφοῦ χαιρετίσῃ στὴν εἵτεδο, προχωρεῖ λίγο, τὴ στιγμή ποῦ ἡ Δανάη σηκώνεται πάνω ἀξιοπρεπῆς καὶ ψυχρῆ. Ὁ Ρολάνδος σ' ὄλη αὐτὴ τὴ σκηνὴ μιλεῖ μὲ κάποια βαθεῖα καὶ συγκρατημένη θλίψη)

Ρολάνδος (στοματώντας λίγο μακριὰ καὶ ξαναχαιρετώντας).— Κυρία . . . (Ἡ Δανάη τὸν χαιρετᾷ μὲ κίνημα τῆς κεφαλῆς ἐλαφρὸ καὶ ψυχρὸ καὶ στέκεται περιμένοντας νὰ μιλήσῃ) Σᾶς ζητῶ συγγνώμην Κυρία γιὰ τὴν ἀπρόοπτο αὐτὴν ἐνόχληση . . . Ἄλλ' ὅτι ἔχω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω εἶναι τόσο ἐπέιγον, ποῦ πιστεύω νὰ μὲ συχωρήσετε ἂν ἔλαβα τὸ θάρρος . . .

Δανάη.— Τί ἔχετε νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃτε Κύριε; ἡ κάρτα σας μὲ ἀνησύχησε τόσο, ποῦ ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ σᾶς δεχθῶ καὶ . . . λέγετε σᾶς παρακαλῶ . . .

Ρολάνδος.— Κυρία, ἴσως σᾶς φαίνομαι κάπως . . . ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ μὴ παρεξηγήσετε τὴ συγκίνησή μου . . . Αὐτὴ τὴ στιγμή, μονάχα κάποιος κίνδυνος ποῦ . . . σᾶς ἀπειλεῖ μὲ ἔκαμε . . .

Δανάη (διακόπτοντας πολὺ ἀνήσυχη)— Κίνδυνος; Τί κίνδυνος; Μὲ κάμετε καὶ ἀνησυχῶ ὑπερβολικῶς. Μήπως συμβαίνει τίποτε στὸν Ἄγνη;

Ρολάνδος.— Ναι, καὶ δυστυχῶς κατόπιν τῆς χθεσινῆς μου ἐλαφρότητος δὲν εἶχα τὸ θάρρος νὰ ὁμιλήσω ὁ ἴδιος στὸν Κύριον Ἄγνη γιὰ νὰ τὸν προφυλάξω ἀπὸ τὸν κίνδυνον αὐτόν, τουλάχιστον ἀπόψε . . . Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμα τὸ ἐπιχειροῦσα, δὲν ἤμουν βέβαιος ὅτι θὰ ἔφερνα ἀποτέλεσμα ἐνῶ ἐσεῖς θὰ μπορούσατε, χωρὶς ἄλλο νὰ κατορθώσετε περισσότερο.

Δανάη.— Μὰ σᾶς παρακαλῶ . . . λέγετέ μου γρήγορα . . . μὲ τρομάζετε . . .

Ρολάνδος.— Τὸ βλέπω, καὶ γι' αὐτὸ πρὶν

νὰ μιλήσω θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ συγκρατήσετε ἢ τουλάχιστον νὰ μετριάσετε τὴν συγκίνησή σας.

Δανάη.— Θὰ προσπαθῆσω νὰ τὸ κάμω . . . προχωρήσατε . . . Τί συμβαίνει;

Ρολάνδος.— Κυρία, ἔμαθα ὅτι ὁ Κύριος Ἄγνης ἔχασε χθὲς ἓνα μεγάλο ποσὸν στὰ χαρτιά κι' ἀπόψε πάλι χάνει . . .

Δανάη (χλωμιάζοντας).— ὦ! τί λέτε; (Μένει σὰν κεραυνόπληκτος).

Ρολάνδος.— Δυστυχῶς. Τὸ ἔμαθα ἀπὸ κάτι φίλους μου ποῦ συνήντησα πρὸ ὀλίγου στὸ Κλούμπ. Καὶ ἐπειδὴ ξέρω ὅτι τὸ Κέντρον αὐτὸ εἶναι ὑποπτον, ἐθεώρησα καθήκον νὰ ἔλθω καὶ νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, γιὰ νὰ προλάβετε ὅσο εἶναι καιρὸς ἀκόμη, καμμιάν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς περιουσίας σας.

Δανάη.— Θεέ μου! . . . Καὶ κεῖνος μοῦ εἶπε . . . Σᾶς εὐχαριστῶ . . .

Ρολάνδος.— Πρέπει ὅμως νὰ κάμετε γρήγορα, γιὰτὶ κάθε στιγμή ποῦ περνᾷ . . .

Δανάη (λαθῶς συνέρχεται σαστισμένη).— Ναι . . . πρέπει! . . . τί νὰ κάμω; . . . τὸ τηλεφῶνο . . . πρέπει νὰ τὸν τηλεφωνήσω . . . (Πηγαίνει στὸ γραφεῖο καὶ ψάχνει τὸ βιβλίο τῶν διευθύνσεων σαστισμένη. Ἐν τῷ μεταξύ ὁμοῦς ἐρωτᾷ τὸ Ρολάνδο) Μήπως γνωρίζετε παρακαλῶ τὸν ἀριθμὸ τοῦ τηλεφῶνου; . . .

Ρολάνδος.— Διακόσια εἴκοσι τρία . . .

Δανάη.— Εὐχαριστῶ . . . (Τηλεφωνεῖ) Ἐμπρός 223 παρακαλῶ . . . (Τηλέφωνο) Ἐμπρός! Παρακαλῶ! Κλούμπ Καλλιτεχνῶν; Ἐμπρός! ὁ Κύριος Ἄγνης ὁ συγγραφεὺς, εἶναι αὐτοῦ παρακαλῶ; . . . Ἡ γυναῖκα του, μάλιστα εἰδοποιήσατέ τον παρακαλῶ ὅτι τὸν ζητεῖ ἀμέσως ἡ γυναῖκα του στὸ τηλέφωνο. (Περιμένει ὕστερ' ἀπὸ λίγο, τηλέφωνο) Ἐμπρός! . . . Πῶς; ἔφυγε; . . . Μὰ μοῦ εἶπατε πρὸ ὀλίγου πῶς ἦταν ἐπάνω . . . πῶς; . . . Καλὰ, καλὰ! . . . (Κόπτει ἀποτόμως τὸ τηλεφῶνημα καὶ γυρίζει μὲ ἀπαγοήτευση πρὸς τὸ Ρολάνδο) ὦ δυστυχία! τ' ἀκούσατε . . . δὲ θέλει ὡς φαίνεται νὰ φανερωθῇ . . .

Ρολάνδος.— Ἀμφιβάλλω πολὺ πῶς θὰ τὸν εἰδοποιήσαν. Διότι ὅλο τὸ προσωπικὸ ξέρει καὶ παίζει τὸ ρόλο του καλὰ!

Δανάη.— Τί νὰ κάμω τώρα; . . . Καὶ ὅμως πρέπει νὰ τὸν εἰδοποιήσω . . . Ἄν ἔστειλα τὸν ὑπηρετῆ, μὲ ἓνα ὀτομομπίλ . . . δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος . . . Ναι, πρέπει νὰ ταῦ γράψω . . .

Ρολάνδος.— Ἐπιχειρήσατε το κι' αὐτό, δὲν χάνετε τίποτε.

Δανάη.— Ναι! . . . Χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι καὶ παίρνει διαστικὰ χαρτί καὶ πένα. Συλλογίζεται) Τί νὰ τοῦ γράψω; . . . (ὕστερα ἀπὸ λίγο) Ναι, ἔ-

σως μ' αὐτὸ εἰμπορεῖ νάρθη . . . (Σὰ νὰ μιλά στὸν ἑαυτὸ της) Θὰ τοῦ γράψω πῶς ἦρθε τῆς Μιμόζας κι' ἄλλη κρίσις πὸ δυνατὴ . . . ναί . . . (Γράφει γρήγορα καὶ παίρνει φάκελλο. Πάνω σ' αὐτὸ μπαίνει ὁ ὑπηρέτης μὲ ἓνα κουτάκι στὸ χέρι).

Ἐπιπέτης (πλησιάζοντας καὶ δίνοντας τὸ κουτάκι).— Κυρία . . .

Δανάη.— Τ' εἶναι αὐτό;

Ἐπιπέτης.— Οἱ ἀσπιρίνες Κυρία . . .

Δανάη.— Καλά, βάλτες ἐκεῖ . . . (Ὁ ὑπηρέτης τ' ἀποθέτει στὸ τραπέζακι καὶ περιμένει. Ἡ Δανάη τοῦ δίνει τὸ γράμμα.) Πάρε γρήγορα ἓνα ὀτομομπιλ καὶ πήγαινε στὸ Κλουμπ τῶν Γαλλιτεχνῶν νὰ δώσης τοῦ Κυρίου σου αὐτὸ τὸ γράμμα καὶ νὰ μοῦ φέρης ἀμέσως ἀπάντησι. Ν' ἀνέβης ἐπάνω καὶ νὰ τὸν ζητήσης νὰ τοῦ τὸ δώσης στὰ χέρια του. Ἄν δῆς καὶ πληροφορηθῆς καλὰ πῶς δὲν εἶναι ἐκεῖ, νὰ ζητήσης νὰ μάθης ποῦ πῆγε καὶ νὰ πᾶς νὰ τὸν εὔρης ἀμέσως γιὰ νὰ τοῦ τὸ δώσης.

Ἐπιπέτης.— Μάλιστα Κυρία . . . (Φεύγει).

Δανάη (ὑστερα ἀπὸ στεναγμὸ λύπης, στὸ Ρολάνδο). Τί συμφορὰ! Καὶ μπορεῖτε σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ πῆτε κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ πρόσωπα μὲ τὰ ὁποῖα παίζει ὁ Ἄγνης;

Ρολάνδος.— Δὲν τοὺς ξέρω, εἶναι πολλοί. Μεταξὺ αὐτῶν γνωρίζω μόνον κάποιον ποῦ λέγεται Αὐγουστος Σατέλ καὶ διευθύνει τὸ Χαρτοπαίγνιο. Εἶναι πολὺ στενὸς καὶ ὑποπτος φίλος τῆς Γιοχάνας.

Δανάη (χλωμιάζοντας).— Ἄ! τῆς διαβολικῆς αὐτῆς γυναίκας! Τὲ ὑπέθεσα! Αὐτὴ θὰ μᾶς καταστρέψῃ . . .

Ρολάνδος.— Πρέπει νὰ προφυλαχθῆτε.

Δανάη (καθίζοντας στὸ καναπέ θλιβερά).— Καὶ ὅμως ὁ Ἄγνης μου ὑποσχέθηκε . . . (Κάνει νὰ κλάψῃ) Μὲ συγχωρῆτε . . . Ἐποφέρω τόσο αὐτὴ τῆ στιγμὴ! . . .

Ρολάνδος.— Σᾶς λυποῦμαι κατάκαρδα Κυρία, καὶ λυποῦμαι ἀκόμη ποῦ ἐγὼ ἂν καὶ ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι ὁ φίλος ἐκεῖνος ποῦ πάντοτε συμμετέχει καὶ στίς πιὸ μικρὲς οἰκογενειακὲς σας θλιψαί, πρέπει νὰ θεωροῦμαι πιά σάν ἓνα ξένος. Ἐν τούτοις αἰσθάνομαι μεγάλην ἀνακούφιση ποῦ σᾶς ὑπηρετῶ, ἔστω καὶ σὲ θλιβερὴ στιγμὴ, σάν παλαιὸς φίλος.

Δανάη.— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ γι' αὐτό. Παραβλέψετε μόνον ποῦ μὲ πνίγει ἡ λύπη τώρα καὶ δὲν μπορῶ . . .

Ρολάνδος (ὑποκλινόμενος).— Κυρία . . .

Δανάη (κουνώντας θλιβερά τὸ κεφάλι).— Ἄλλοίμονο! (Μένει βουβή).

Ρολάνδος.— Πιστεύω ὅτι δὲν ἔχετε πιά τίποτε ἄλλο νὰ μὲ ρωτήσετε καὶ γιὰ νὰ μὴν σᾶς λυπῶ περισσότερο, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε . . .

Δανάη (Καθὼς σηκώνεται).— Φεύγετε; . . . Μά . . . (Κυττάζοντας γύρω τῆς ἀνήσυχα) Σταθῆτε μιὰ στιγμὴ . . . Πάνω στὴν ταραχὴ μου ξέχασα νὰ σᾶς τὸ πῶ αὐτό . . . Εἶναι ἡ Ρίτα μέσα . . . ὅπως ἀκούσατε ποῦ ἔγραψα, εἶχε ἔλθῃ μιὰ δυνατὴ κρίσις τῆς Μιμόζας μου καὶ τηλεφώνησα τῇ Ρίτα κ' ἦρθε νὰ μοῦ κάνῃ συντροφιά. Δὲ θέλετε νὰ τὴν δῆτε; . . .

Ρολάνδος (βιαστικὰ καὶ μὲ ταραχὴ κάνοντας νὰ φύγει).— Ὁχι! σᾶς παρακαλῶ, μὲ συγχωρῆτε, ὅχι δὲν εἶναι κατάλληλος στιγμὴ, θὰ τῆς γράψω . . . θὰ τὴν εἰδοποιήσω αὔριο . . . Χαίρετε . . . (Ἐποκλίνεται καὶ ὀπισθοχωρεῖ πρὸς τὴν ἔξοδο).

Δανάη.— Μά! . . . ὥστε . . . ὅπως . . . ἀγαπᾶτε . . . Χαίρετε . . .

Ρολάνδος (ἀφοῦ σταθῆ μιὰ στιγμὴ καὶ τὴν κυττάξῃ θλιβερά στὰ μάτια).— Χαίρετε . . . (Φεύγει ἀπότομα, ξαναφαίνεται ὅμως ὑστερα ἀπὸ λίγο κρυφὰ στὴν εἴσοδο καὶ κυττάζει βουδὸς καὶ χλωμὸς τὴν Δανάη τὴν στιγμὴ ποῦ ἐκεῖνη στέκεται σάν χαμένη καὶ σπρέφει γύρω τὸ βλέμμα της. Ἡ Δανάη μόλις φαίνεται πῶς τὸν ἀντιλαμβάνεται τὴν ὥρα ποῦ ἐκεῖνος ἐξαφανίζεται ἀμέσως).

Δανάη (ξετρομάζοντας).— Ποιὸς ἦταν; . . . Μοῦ φάνηκε σάν τὸν Ρολάνδο . . . (περιμένει λίγο καὶ προχωρεῖ κατόπιν φοβισμένη καὶ κυττάζει στὸ διάδρομο. Καθὼς ξαναγυρίζει) Παράξενο! Μήπως τὰ μάτια μου . . . Καὶ ὅμως τὸν εἶδα . . . (Προχωρεῖ καὶ κάθεται στὸν καναπέ ἀφίνοντας νὰ πέσουν ἀπελπιστικὰ τὰ χέρια της).

Δανάη.— Θεέ μου! . . . Τί καταστροφά! . . . Δὲ ξέρω γιατί φοβοῦμαι κι' ἄλλες ἀκόμα! Μοῦ φαίνεται πῶς φαντάσματα, πῶς κάποια πνοή τῶ μου γεμίζει ὅλο τὸ σπίτι ἀπόψε . . . (Μπαίνει ἄξαφνα ἡ ὑπηρετριά).

Ἐπιπέτρια.— Κυρία . . .

Δανάη (τρομάζοντας).— Ἄ . . . Ἐτύσουν ἐκεῖ; . . . Τί θές;

Ἐπιπέτρια.— Ὁ Κύριος Ρολάνδος Κυρία ποῦ ἔφυγε τώρα δά, μοῦ ἔδωκε νὰ σᾶς φέρω αὐτὸ τὸ γράμμα . . .

Δανάη (καθὼς ἀνασηκώνεται, φοβισμένη).— Γράμμα; . . . (Διστάζοντας νὰ τὸ πάρῃ) Σὲ ποιὸν σὲ εἶπε νὰ τὸ δώσης;

Ἐπιπέτρια.— Σὲ σᾶς Κυρία. Μοῦ εἶπε πῶς ἐλησμόνησε νὰ σᾶς τὸ δώσῃ ὁ ἴδιος φεύγοντας . . .

Δανάη.— Δῶσε μου το καὶ πήγαινε, δὲ σὲ χρειάζομαι ἀμέτως. (Ἡ ὑπηρετρία φεύγει ἐνῶ ἡ

Δανάη κυττάζει ανήσυχη τὴν ἐπιγραφή καὶ συνε-
χίζει) Περίεργο!.. Μήπως εἶναι γιὰ τὴ Ρίτα;..
ὄχι, εἶναι γιὰ μένα. . . Πολὺ περίεργο. . . (Ἀ-
νοίγει διαστικὰ τὸ γράμμα καὶ διαβάζει. "Ὅσο
προχωρεῖ στὸ διάβασμα τὸ πρόσωπό της γίνεται
χλωμότερο καὶ πέρνοντας μιὰ ἐκπραση φόβου, ἀ-
φίνει νὰ πύση σιγὰ σιγὰ τὸ γράμμα ἀπὸ τὰ χέ-
ρια της) Θεέ μου εἶναι φοβερό!.. φοβερό!..
Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἦρθε; Καὶ γι' αὐτὸ μὲ κύτταζε
ἔτσι θλιβερὰ φεύγοντας;.. (ὕστερα ἀπὸ λίγο)
κ' ἡ Ρίτα; κακόμοιρη Ρίτα! τί νὰ κάνω τώρα;
(Σηκώνεται πάνω σαστισμένη) "Ἄν μπορούσαμε
νὰ προλάβομε; (Κάνει νὰ φωνάξῃ τὴ Ρίτα μὰ
σταματᾷ) Μὰ εἶναι ἀδύνατο! ποῖος ξέρει ποῦ πά-
ει. . . (Στέκεται) Νὰ εἰδοποιήτῳ τουλάχιστον τὴ
Ρίτα; Μὰ πῶς νὰ τῆς τὸ πῶ; Ὅχι πεθάνῃ ἀπ' τὸ
φόβο της. . . Τί νὰ κάνω; Καὶ νὰ μαι ἡ ἀφορ-
μὴ ἐγώ. . . (Παίρνει ἀπὸ χάμου τὸ γράμμα καὶ
τὸ ξαναδιαβάζει σὰν χαμένη) Πῶς φοβᾶμαι! Κι'
ἂν δὲν φεύγει. . . "Ἄν. . . Εἶναι τόσο διαφοροῦ
μένα καὶ μυστηριώδη τὰ λόγια του. . . (Ξανα-
κυττάζει τὸ γράμμα) Καὶ νὰ γράφῃ πῶς ἡ μόνη
λύπη ποῦ παίρνει μαζί του τὴ στιγμή ποῦ φεύ-
γει. . . ποῦ. . . πῶς εἶναι τὸ ἀποψινὸ δυστύ-
χημα τοῦ "Ἀγνή!.. Μ' ἀγαποῦσε λοιπὸν ἔτσι;
(Πέφτει ἐξαντλημένη πάνω στὸν καναπέ) Τί ἀ-
γωνίες! τί φρίκη!.. Καὶ σὲ μιὰ τέτοια στιγ-
μὴ!.. Μιὰ τέτοια νύχτα!.. Καὶ νὰ λείπῃ κι'
ὁ "Ἀγνή. . . Νᾶναι. . . (Πέφτουν κάτω σὰν
πρᾶγματα τὰ χέρια της καὶ κυττάζει ψηλά σὰν
χαμένη. "Ἄξαρνα ἀκούεται νὰ χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι
καὶ πατιέται πάνω τρομαχμένη κρύβοντας τὸ γράμ-
μα στὸ γρῆφο) Μήπως εἶναι ὁ "Ἀγνή;..
Θεέ μου, ἂς ἦσαν νᾶναι εἰσινοί!.. "Ἰσως προλά-
βομε. . . "Ἰσως ἔχομε καιρὸ ἀκόμα. . . (Στέ-
κεται κυττάζοντας τὴν εἴσοδο καὶ περιμένοντας
μὲ ἀγωνία. Σὲ λίγο μπαίνει ὁ Γιατρός.)

ΣΚΗΝΗ 9η

ΔΑΝΑΗ—ΓΙΑΤΡΟΣ

Γιατρός (καθὼς μπαίνει, χαιρετώντας).— Κυ-
ρία. . .

Δανάη (ταραγμένη δίνει τὸ χέρι).— "Ἄ! ἐ-
σεῖς εἰστε Γιατρός;

Γιατρός.— Δὲν πιστεύω ν' ἄργησα πολὺ;

Δανάη (συνερχομένη λίγο).— "Ὁχι γιατρός
μου, περάσετε, καθήσετε. . . (Τοῦ δείχνει τὸν
καναπέ. Ὁ Γιατρός ὑποκλίνεται καὶ κάθεται. Ἡ
Δανάη κάθεται στὴν ἄλλη γωνιά καὶ συνεχίζει ἀ-
νήσυχη) "Ἄ! Γιατρός μου. . . νὰ. . . μὰ!..

Γιατρός.— Τί συμβαίνει; Σᾶς βλέπω πὸ
ἀνήσυχη ἀπὸ τὸ πρῶτ. . .

Δανάη.— Νὰ. . . τῆς ἦρθε Γιατρός μου δεύ-
τερη κρίσις πὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴν πρῶτῃ. . .

Γιατρός.— Πὸ δυνατὴ εἶπατε;

Δανάη.— Μάλιστα, ἔχει σημασία αὐτό;

Γιατρός.— Μμ. . . ὄχι. . . μὴν ἀνησυ-
χῆτε Κυρία. . .

Δανάη.— Καὶ τῆς ἦρθε μὲ ἐξάψεις καὶ πα-
ραμιλητά. . .

Γιατρός.— "Ἔτσι; Καὶ πότε παρακαλῶ;

Δανάη.— Ὅχι εἶναι καμμιά-μιὰ-μισὴ ὥρα
τώρα. Μόλις ἔπιασε ἡ καταιγίς.

Γιατρός.— Αὐτὸς ὁ διαβολοκαιρός! "Ἐν πά-
σει περιπτώσει πρέπει νὰ τὴν κυττάξομε (Κάνει
νὰ σηκωθῇ) "Ἄν ἐπιτρέπεται. . . (Σηκώνεται).

Δανάη (καθὼς σηκώνεται καὶ κείνη).— "Ὁ-
ρίστε Γιατρός μου, ἀπὸ δῶ. . . εἶναι καὶ μιὰ φί-
λη μου κοντὰ της, ἡ Δεσποινὴς Ρίτα Βιβιέ. Θέ-
λετε νὰ τῆς φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἔξω;

Γιατρός.— Καὶ νὰ μείνῃ δὲν πειράζει. Εἶ-
ναι ἡ Δεσποινὴς Βιβιέ, ἡ αἰδός; Νομίζω πῶς τὴν
εἰσώρισα ἄλλοτε ἐδῶ;

Δανάη.— Μάλιστα. . . "Ἄς τὴν φωνάξω
με, μπορεῖ νὰ στενοχωρήθῃ.

Γιατρός.— "Ὅπως ἀγαπᾶτε. . .

Δανάη.— Παρντὸν Γιατρός μου. . .

Γιατρός (ὑποκλινόμενος).— Παρακαλῶ. . .
(Ἡ Δανάη πηγαίνει σιγὰ σιγὰ στὴ πόρτα
τῆς ἀρρωστησῆς καὶ κάνει νεῦμα στὴ Ρίτα νὰ ἔβγῃ
ἔξω. Ἡ Ρίτα βγαίνει ἀμέσως).

ΣΚΗΝΗ 10η

ΔΑΝΑΗ—ΓΙΑΤΡΟΣ—ΡΙΤΑ

Δανάη (στὴ Ρίτα).— Πῶς τὴ βρῆκες Ρίτα;
Ρίτα (χωρὶς νὰ προσέξῃ ἀμέσως τὸ Γιατρός).
— Εἶναι ἀρκετὰ ἡσυχῆ. Δὲν πιστεύω νὰ εἶναι
τίποτε.

Δανάη (δείχνοντας τὸ Γιατρός).— Ἦρθε κι'
ὁ Γιατρός μας.

Ρίτα (στὸ Γιατρός πλησιάζοντας).— "Ἄ! Ὁ
Κύριος Λενουά!..

Γιατρός (χαιρετώντας).— Δεσποινίς. . .

Ρίτα (δίνοντας τὸ χέρι).— Πῶς περιᾶτε
Γιατρός μου;

Γιατρός.— Εὐχαριστῶ Δεσποινίς.

Δανάη (στὴ Ρίτα).— Ὁ Γιατρός ἐπιθυμεῖ
μιὰ στιγμή νὰ κυττάξῃ τὴ Μιμόζα. . .

Γιατρός (στὴ Ρίτα).— Μᾶς συγχωρεῖτε Δε-
σποινίς. . .

Ρίτα.— Παρακαλῶ Κύριε Λενουά!..

(Ἀκολουθεῖ)

○○ ΤΕΧΝΗ ○○

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Εσωτερικοῦ ἑτησίᾳ λίρ. 0θ. 2.

Εξωτερικοῦ ἑτησίᾳ Δραχμᾶς 18.

Εξάμηνος ἀναλόγως

Οσοὶ ἐνεγράφησαν ὡς σήμερον παραμένουν
μὲ τοὺς παλῆους ὄρους

Τιμὴ τοῦ φύλλου Γρόσια 10

Ἐκτὸς τῆς Μ. Ἀσίας λεπτὰ 80

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤ. Α. ΔΑΒΕΡΩΝΗ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΚΑΛΑ ΑΡ. 20

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. Συνδρομηταί
μας νὰ μᾶς στείλουν μὲ ταχυδρομι-
κὴν ἐπιταγὴν τὴν συνδρομὴν των.
Οσοὶ δὲν θέλουν νὰ ἐξακολουθήσουν
νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν καὶ νὰ μᾶς
στείλουν— ἂν ἔχουν εὐχαρίστησι—
τὸ ἀντίτιμον των φύλλων ποῦ ἔ-
λαβαν.

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΕΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΒΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Παραγγείλατε γιὰ δοκιμὴ ἓνα κοστούμι στὸ
κατάστημά μας. Θὰ ντυθῆτε εἰς τὸ Παριζιάνικο φυ-
γουρίνι καὶ τὰ φορέματα σας θὰ ἔχουν Εγγλέζι-
κη ἀντοχὴ στὸ ράψιμο.

Ὀδὸς Καινούργιου Μαχαλᾶ ἀρ. 46

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΕΙΟΝ

ΕΔΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΑΤΟΥ

Αγγλικὴ Σκάλα ἀρ. 25

ΑΚΡΙΒΗΣ ΣΩΜΑΤΟΜΕΤΡΙΑ

Ἐκεῖ ὁ κάθε ἰδιότροπος θὰ εὐχαριστηθῆ. Ἐκεῖ ντύνεται ὁ κάθε ἀριστοκράτης καθὼς καὶ
ἡ κρέμα τῆς Σμυρναϊκῆς νεολαίας.

Τιμαὶ προσιταὶ γιὰ κάθε τσέπη

Κάθε ἀπόδειξις εἶναι ἄκυρος ἂν δὲν
ῥέξη τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς
«Τέχνης» κ. Κ. Δαβερῶνη.

ΚΛΙΝΙΚΗ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΣΥΦΙΛΙΔΙΚΩΝ, ΔΕΡΜΑΤΙΚΩΝ, ΟΥΡΟΠΟΙΟΓΕΝ-
ΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΠΑΥΛΟΥ Ι. ΛΟΥΪΖΙΔΟΥ

Ὀδὸς Καμένου Θεάτρου ἀρ. 23.

ΜΕΓΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ

ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΙΣ

Φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐκλεκτά. Ὑλικά πρώτης
ποιότητος. Καθαριότης ἀμεμπτος. Τιμαὶ συγκατα-
βατικά.

Ὀδὸς Φραγκομαχαλᾶ, ἔναντι Ἀγγλι-
κοῦ Ταχυδρομείου.

Ἡ Διεύθυνσις

Δ. Ν. ΑΣΗΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑ

θεραπείαν Καταρράκτου, Στραβισμού (ἀλλο-
θωρίας), Τραχωμάτων κτλ., συνιστῶμεν τὴν
τελείαν Κλινικὴν

τοῦ κ. ΣΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

ὑψηγοῦ ὀφθαλμολόγου Παρισίων κ λ.

27 Λεωνόδρου 27. Τηλέφ. 654.—Ἀθῆναι

Μέγα Εστιατόριον ἢ «ΜΕΛΙΣΣΑ»

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΑΤΑΚΗ

Ὀδὸς Εὐρωπαϊκὴ (ἔναντι Ἀγγλ. Ταχυδρομείου).

Ποικιλία φαγητῶν καὶ ποτῶν ἐγγωρίων κα
εὐρωπαϊκῶν μὲ τιμὰς προσιτὰς γιὰ κάθε τσέπη.

Χ. Β. ΠΥΡΟΚΑΚΟΣ & ΣΙΑ

ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΩΝ Δίοδος Δάνδρια

Ναυτικόν Γραφείον Προκυμαία 160

ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΔΙΑ ΛΙΤΖΙΑ

Τò υπό άγγλικήν σημαίαν GRETA διαθέτων 40 κλίνας 1ης θέσεως έκτελοῦν ανά δεκαήμερον τήν γραμμήν Ατταλείας προσεγγίζει έκτάκτως εις ΤΣΕΣΜΕΝ χάριν των έπιθυμούντων να μεταβώσιν εις τας θέσ-μας Λιτζια.

ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ ΚΑΙ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΙΑΜΠΕΤΣΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΟΔΩ ΡΟΔΩΝ

- Υποκάμισα τελευταίον συστήματος εις άπειρον πλοῦτον ειδών και ποιότητων παντός χρωματισμοῦ και ειδικής έκλογής.
- Υποκάμισα λευκά λούσον.
- Εσώρουχα, καλσόν, ΜΠΙΖΑΜΕΣ,
- Τò ήλεκτροκίνητον Σιδηρωτήριον Γ, ΚΑΛΙΑΜΠΕΤΣΟΥ αναλαμβάνει πάσαν έργασίαν κολληρίσματος και διδερώματος και περατώνει αὐτήν με ήλεκτρικήν ταχύτητα.

ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΩΝΣΤ. Α. ΔΑΒΕΡΩΝΗ

ΠΡΩΗΝ ΑΛΕΞ. ΔΑΒΕΡΩΝΗ

ΔΙΟΔΟΣ ΜΠΙΟΝ ΜΑΡΣΕ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΚΑΛΑ ΑΡ. 20

Κατηρτίσθη τεχνικῶς διὰ τὴν ταχυτάτην καὶ καλλιτε-
χνικὴν ἐκτέλεσιν πάσης τυπογραφικῆς παραγγελίας.

ΕΙΔΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ :

ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΕΙΔΩΝ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΥ

ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΩΝ

ΣΦΡΑΓΙΔΩΝ

ΜΕΓΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΠΠΟΔΡΟΜΙΟΝ

Οδός Τράσσα ὀπισθεν Γαλλικοῦ Νοσοκομείου

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

Εκάστην ἑσπέραν καὶ ὥραν 9.30 μ. μ.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Τετάρτην, Σάββατον καὶ Κυριακὴν 6.30 μ. μ.